

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ
ЖАЛАЛ-АБАД ОБЛУСУ

ТОГУЗ-ТОРО РАЙОНУ
АТАЙ АЙЫЛ
АЙМАГЫНЫН АЙЫЛДЫК
КЕҢЕШИ

КЫРГЫЗСКАЯ РЕСПУБЛИКА
ЖАЛАЛ-АБАДСКАЯ ОБЛАСТЬ

ТОГУЗ-ТОРОУСКИЙ РАЙОН
АЙЫЛНЫЙ КЕҢЕШ
АТАЙСКОГО
АЙЫЛНОГО АЙМАКА

Атай айыл аймагынын айылдык кеңешинин (I чакырылышынын)
кезектеги VI сессиясынын

№ 1 ТОКТОМУ

31.01.2025-жыл

Арал айылы

**2025-жылдан 2030-жылга чейинки мезгилдерге жаратылыш ресурстарын
комплекттүү башкаруу жана климаттын өзгөрүшүнө туруктуулуктун орто
мөөнөттүү планын бекитүү жөнүндө**

Атай айылдык кеңешинин Жергиликтүү өз алдынча башкарууну өнүктүрүү, жалпыга маалымдоо каражаттары, коомдук уюмдар жана жергиликтүү коомдоштуктар менен байланыш, билим берүү жаштар, спорт, маданият жана социалдык маселелер боюнча туруктуу комиссиясынын төрагасы Каттообеков Сыргак Молдокеримовичтин 2025-жылдан 2030-жылга чейинки мезгилдерге жаратылыш ресурстарын комплекттүү башкаруу жана климаттын өзгөрүшүнө туруктуулуктун орто мөөнөттүү планын бекитүү боюнча маалыматын угуп жана талкуулап Атай айыл аймагынын айылдык кеңешинин (I чакырылышын) кезектеги VI сессиясы

ТОКТОМ КЫЛАТ:

1. Атай айыл аймагынын 2025-жылдан 2030-жылга чейинки мезгилдерге жаратылыш ресурстарын комплекттүү башкаруу жана климаттын өзгөрүшүнө туруктуулуктун орто мөөнөттүү планы бекитилсин.

2. Кабыл алынган токтом жалпыга маалымдоо каражаттарында жарыялансын.

3. Жалпыга маалымдоо каражаттарына жарыялоо жана ченемдик укуктук актылардын мамлекеттик реестрине киргизүү жагы Атай айыл аймагынын айылдык кеңешинин жооптуу катчысы Н.Нарматовга милдеттендирилсин.

4. Токтомдун аткарылышын көзөмөлдөө жагы Атай айыл өкмөтүнүн башчысы А.К.Жаныбаевке жана жергиликтүү өз алдынча башкарууну өнүктүрүү, жалпыга маалымдоо каражаттары, коомдук уюмдар жана жергиликтүү коомдоштуктар менен байланыш, билим берүү жаштар, спорт, маданият жана социалдык маселелер боюнча туруктуу комиссиясына тапшырылсын.

Атай айылдык кеңешинин төрагасы

С. Өскөнбай уулу

Атай айыл аймагынын
айылдык кенешинин
31.01.2025-жылдагы
№1 токтомуна 1-тиркеме

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ЖАЛАЛ-АБАД ОБЛУСУНУН
ТОГУЗ-ТОРО РАЙОНУ
АТАЙ АЙЫЛДЫК АЙМАГЫ**

**2025 -жылдан 2030-жылга чейинки мезгилдерге
ОРТО МӨӨНӨТТҮҮ ЖАРАТЫЛЫШ РЕСУРСТАРЫН КОМПЛЕКСТҮҮ БАШКАРУУ
ЖАНА КЛИМАТТЫН ӨЗГӨРҮШҮНӨ ТУРУКТУУЛУК ПЛАНЫ**

Атай айылы 2025-ж

МАЗМУНУ

КИРИШҮҮ

1-БӨЛҮМ. ЖАЛПЫ МААЛЫМАТ

- 1.1. Айыл аймагы жана токой чарбасы¹ жөнүндө маалымат – географиялык абалы, климаты, айылдары жана калкы
- 1.2. Жаратылыш ресурстарын, анын ичинде токойлорду жана жайыттарды башкарууга жооптуу адамдар жөнүндө кыскача маалымат

2-БӨЛҮМ. ТОКОЙ ЧАРАБАНЫН ЖАНА АЙЫЛ АЙМАГЫНЫН ЖАРАТЫЛЫШ РЕСУРСТАРЫ

- 2.1. ААнын жайыт ресурстары
 - 2.1.1. Жайыт участокторунун картасы
 - 2.1.2. Жайыт ресурстарынын жалпы мүнөздөмөсү (аянты, түшүмдүүлүгү, сыйымдуулугу, абалы, карталар, мезгилдүүлүгү)
 - 2.1.3. Жайыт инфраструктурасынын объекттери жана анын абалы
 - 2.1.4. Климаттын өзгөрүшүнө ыңгайлашууну эске алуу менен жайыттардын абалына баа берүүнү талдоо
- 2.2. Жер ресурстары
 - 2.2.1. Жерлердин категориялары
- 2.3. Мамлекеттик токой фондунун (МТФ) жаратылыш ресурстары
 - 2.3.1. МТФ жайыттарын пайдалануу
 - 2.3.2. МТФ жайыттарынын абалын баалоо
 - 2.3.3. МТФ жайыттарын башкаруу
- 2.4. Токой ресурстары
 - 2.4.1. МТФ токойлору жөнүндө жалпы маалымат
 - 2.4.2. МТФ жана ӨКЖА кирбеген токойлор жөнүндө маалымат
- 2.5. Суу ресурстары
 - 2.5.1. Суу ресурстарынын курамдык бөлүктөрү (саздар, дарыялар, көлдөр, булак суулары)
- 2.6. Биотүрдүүлүк

3-БӨЛҮМ. МАЛДЫН САНЫ ЖАНА АЛАРДЫН ЖАЙЫТ ТӨЙӨТҮНЭ БОЛГОН КЕРЕКТӨӨСҮ

- 3.1. Шарттуу малдын саны
- 3.2. 5 жылга болжолдонгон шарттуу малдын саны жана төйөткө болгон керектөө
- 3.3. Сезонго жараша жайыттарда жана жайыттардан башка жерлерде төйөттүн көлөмү
- 3.4. Даярдалуучу төйөттүн көлөмү
- 3.5. Төйөт балансы
- 3.6. Малдын асылдуулугун жакшыртуу
- 3.7. Эпизоотияга каршы иш-чаралардын планын иштеп чыгуу

4-БӨЛҮМ. ЖАЙЫТТАРДЫ БАШКАРУУ ЖАНА ПАЙДАЛАНУУ, АЛАРДЫ ЖАКШЫРТУУ ЖАНА КАЛЫБЫНА КЕЛТИРҮҮ БОЮНЧА 5 ЖЫЛГА ЧЕЙИНКИ МЕЗГИЛГЕ АДАПТАЦИЯЛЫК ИШ-ЧАРАЛАРДЫН ОРТО МӨНӨТТҮҮ ПЛАНЫ

- 4.1. Фокус-топтун жыйынтыгы боюнча жайыт пайдалануучулардын муктаждыктарын баалоону талдоо
- 4.2. Жайыт ресурстарын башкаруу планы
 - 4.2.1. Жайыттардын абалына мониторинг жүргүзүү жана баалоо боюнча иш-чаралар
 - 4.2.2. Жайыттарды пайдалануу планы
 - 4.2.3. Жайыттарды башка максаттар үчүн пайдалануу жана башкаруу планы

¹ Тиешелүү Токой чарбасы жөнүндө маалымат толтурулат - эгерде МТФ жерлери жергиликтүү калк тарабынан пайдаланылса

- 4.3. Жер ресурстарын башкаруу планы
- 4.3.1. Жер фондусун жакшыртуу боюнча чаралар
- 4.3.2. Пайдаланылбаган жана деградациялаган жерлерди пайдалануу планы
- 4.4. Токой эмес жер ресурстарын башкаруу планы
- 4.4.1. МТФ жайыт ресурстарын баалоо планы
- 4.4.2. МТФ жайыттарына мал жаюу графиги
- 4.4.3. Токой жерлерин айыл чарба муктаждыктары үчүн пайдалануунун планы
- 4.5. Токой ресурстарын башкаруу планы
- 4.5.1. Токой ресурстарын көбөйтүү боюнча иш-чаралар
- 4.5.2. Токойдун жыгач эмес (недревесных) ресурстарын пайдалануу боюнча иш-чаралар
- 4.5.3. Мамлекеттик токой фондусунун жерлерин дыйканчылык, чөп чабуу жана бал челектерди жайгаштыруу үчүн пайдалануу
- 4.5.4. МТФ жерлерин маданий-ден соолукту чыңдоо максатында пайдалануу планы
- 4.6. Суу ресурстарын пайдалануу планы
- 4.6.1. Суу ресурстарын сактоо боюнча иш-чаралар
- 4.6.2. АА аймагынын суу жетпеген аймактарына суу чыгаруу боюнча иш чаралар
- 4.6.3. Суу коргоо зоналарын түзүү боюнча чаралар
- 4.7. Биологиялык ресурстарды башкаруу планы
- 4.7.1. Эң маанилүү биотүрдүүлүккө мониторинг жүргүзүүнү уюштуруу
- 4.7.2. Туристтик ишмердүүлүк үчүн аймактарды аныктоо
- 4.7.3. Кичи корук аянттарын уюштуруу
- 4.8. Мал чарбасын башкаруу планы
- 4.8.1. Малдын асылдуулугун жакшыртуу боюнча иш чаралар
- 4.8.2. Тоют базасын жакшыртуу боюнча иш чаралар
- 4.8.3. Эпизоотияга каршы иш чаралар
- 4.9. Жайыттарды башкаруу боюнча адистердин жана ОГУЛдун потенциалын жогорулатуу

5-БӨЛҮМ. КИРЕШЕ АЛЫП КЕЛҮҮЧҮ ИШ-АРАКЕТТЕРДИН АБАЛЫ ЖАНА ӨНҮГҮҮСҮ

- 5.1. Аялдар үчүн шарттарды жана мүмкүнчүлүктөрдү жакшыртууну эске алуу менен кошумча нарк чынжырларын түзүү потенциалын талдоо
- 5.2. КНЧти түзүү жана өнүктүрүү стратегиясы

6-БӨЛҮМ. ЖАРАТЫЛЫШ РЕСУРСТАРЫН БАШКАРУУДАГЫ ГЕНДЕРДИК АСПЕКТИ

- 6.1. Гендердик теңчилик жана жаратылыш ресурстарын туруктуу башкаруу
- 6.2. Гендердик бөлүштүрүлгөн маалыматтарды чогултуу
- 6.3. Жаратылыш ресурстарын башкаруунун гендердик планын иштеп чыгуу

7-БӨЛҮМ. КОМПЛЕКСТҮҮ БАШКАРУУНУН ЖЫЛДЫК ПЛАНЫ

Кыскартуулар

АА	Айылдык Аймак
CS—FOR	“Кыргыз Республикасынын токойлоруна жана жайыттарына климаттык инвестициялоо аркылуу көмүртектеги секвестрациялоо” долбоору
АИК	Климаттын өзгөрүшүнө адаптациялоо
АӨ	Айыл өкмөтү
АРИС	Коомчулукту өнүктүрүү жана инвестициялоо агенттиги
ГЛФ	Мамлекеттик токой фонду
КРС	Ири мүйүздүү мал
ЛХ	Токой чарбасы
МВРСХПП	Суу ресурстары, айыл чарба жана кайра иштетүү өнөр жай министрлиги
МЖП	Мамлекеттик жаратылыш паркы
МиОП	Жайыттардын абалына Мониторинг жүргүзүү жана баалоо
МП	Муниципалдык ишкана
МЧС	Өзгөчө кырдаалдар министрлиги
НДЛП	Жыгач эмес токой продуктылары
ОГУЛ	Жаратылышты башкаруу боюнча жамааттык топ
ОМСУ	Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы
ӨКЖА	Өзгөчө корголуучу жаратылыш аймагы
ПИО	Жасалма уруктандыруу пункту
ПКУПРУИК	Жаратылыш ресурстарын комплекстүү башкаруу жана климаттын өзгөрүшүнө туруктуулук планы
РКФР	Орус Кыргыз өнүктүрүү Фонду
РУАР	Райондук агрардык өнүктүрүү башкармалыгы
СВ	Кургак зат
СИНС	Коомчулуктун муктаждыгын биргелешип аныктоо
УГ	Шарттуу баш
УДП	Узак мөөнөттүү пайдалануудагы участок
УПР	Жаратылыш ресурстарын башкаруу
ФГ	Фокус топ
ЦДС	Кошумча нарк чынжырчасы
ЧВС	Жеке ветеринардык адис
ЧМЖ	Майда жандыктардын чумасы

КИРИШҮҮ

Жаратылыш ресурстарын комплекстүү башкаруу жана климаттын өзгөрүшүнө туруктуулук планы (ПКУПРУИК) “Кыргыз Республикасынын токойлоруна жана жайыттарына климаттык инвестициялоо аркылуу көмүртектеги секвестрациялоо” долбоорунун алкагында иштелип чыккан.

ПКУПРУИК — бул жергиликтүү калктын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын экологиялык, экономикалык жана социалдык кызыкчылыктарын эске алуу менен жаратылыш ресурстарын комплекстүү пландаштыруу жана башкаруу.

Жаратылыш ресурстары, анын ичинде Атай айыл аймагынын мамлекеттик жайыттары жана токойлору мамлекеттин менчигинде болуп, башкаруу жана пайдалануу, Кыргыз Республикасынын 1999-жылдын 2-июнундагы Жер кодексине жана Кыргыз Республикасынын 1999-жылдын 8-июлундагы Токой Кодекси, Кыргыз Республикасынын 2005-жылдын 12-январындагы Суу кодексин, Кыргыз Республикасынын 2009-жылдын 26-январындагы “Жайыттар жөнүндө” Мыйзамы, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн “Жайыттар жөнүндө” токтому МТФ жерлерин тескөө жана пайдалануу үчүн” жана Кыргыз Республикасынын башка тиешелүү ченемдик укуктук актыларына ылайык жүзөгө ашырылат.

ПКУПРУИК токой жана жайыттарды башкаруунун тиешелүү мамлекеттик органдары тарабынан бекитилген Жайыттарды жана токойлорду башкаруу планын иштеп чыгуунун типтүү жоболоруна ылайык, анын ичинде суу ресурстары, Айыл чарба жана кайра иштетүүчү өнөр жай министрлигинин 04-13/152, 15.05.2024-жылдардагы буйругу менен бекитилген башкаруу планын иштеп чыгуунун типтүү жобосуна, ошондой эле токой чарбаларын башкаруу пландарынын формасына ылайык иштелип чыккан.

Бул план ОГУЛдун жумушчу тобу тарабынан иштелип чыгып, тиешелүү токой чарбасынын өкүлдөрүнүн жана башка кызыкдар тараптардын, анын ичинде райондук агрардык өнүктүрүү башкармалыгынын (РУАР) катышуусу менен айылдык аймактын жалпы чогулушунда жактырылды.

ПКУПРУИК – жергиликтүү кеңештин сессиясында каралып, жактырылган жана жаратылыш ресурстарын пайдалануу боюнча айыл өкмөттөрү жана токой чарба ишканалары менен тиешелүү келишимдерди түзгөн бардык жеке жана юридикалык жактар тарабынан милдеттүү түрдө аткарылууга тийиш.

ПКУПРУИКтин максаты: жаратылыш ресурстарынын абалын жакшыртуу, анын ичинде жайыт жана токой аянттарынын абалын жакшыртуу; токой аянттарын көбөйтүү, жайкы жана алыскы жайыттарга жеткиликтүүлүктү жогорулатуу; сүт өндүрүүнү жана малдын салмагын көбөйтүү, климаттын өзгөрүп жаткан шарттарында токой пайдалануучулардын, жайыт пайдалануучулардын кызыкчылыктарын коргоо жана алдын ала иш-аракеттерди өнүктүрүү аркылуу мал чарбасын өнүктүрүүгө жана жамааттын мүчөлөрүнүн кирешелеринин өсүшүнө өбөлгө түзүү жана жакырчылыкты кыскартуу. Планды толугураак ишке ашыруу үчүн жаратылыш ресурстарын башкарууга кеминде 30% аялдарды жана жаштарды тартуу пландаштырылууда. Ишке ашыруу мөөнөтү 5 жыл.

I-БӨЛҮМ. ЖАЛПЫ МААЛЫМАТТАР

1.1. Айыл аймагы жана токой чарбасы жөнүндө маалымат – географиялык абалы, климаты, айылдары жана калкы

Жалал-Абад облусунун Тогуз-Торо районундагы Атай айыл аймагы, Көк-Ирим, Атай айыл аймактарынын базасында уюштурулган.

Атай айыл аймагы деңиз деңгээлинен 1600 метрге чейин бийиктикте жайгашкан. Айыл аймагы түндүгүнөн Токтогул, түштүгүнөн Өзгөн, чыгышынан Каргалык айыл аймагы менен, батышынан Сузак району менен чектешет.

Атай айыл аймагындагы климат, июнда абанын орточо температурасы +30°C, августта +40°C. Эң суук күндөр январда айда -30°Cден -40°Cге чейин болот. Аймакта эң ысык аба ырайы август айы.

Атай айыл аймагы 4 айылдан турат. Атай ААнын административдик борбору Арал айылы.

Айыл аймагынын калкынын саны 2024-жылдын 1-январына карата 6383 адам, кожолуктардын саны 1227 түтүн.

Тургундардын негизги киреше булагы айыл чарбасы, мал чарбачылыгы жана соода сатык. Айыл аймагынын тургундарынын 60% мал чарбачылыгында, 20% дыйканчылыкта 10%, соода сатык менен 2% кызматтарда жана 5% башка тармактарда эмгектенишет.

Токой чарбасы 1998 жылы уюштурулган. Токой чарбасынын аймагы 276206 га. Анын ичинде 15046 га Атай ААда жайгашкан.

Айыл аймагы 82 166 гектар аянттагы 1160 гектар токой чарбасынын жерин пайдаланат.

Айыл аймагынын суу ресурстары (дарыялар, көлдөр) Көк-Ирим, Атай, Калдама, Көк-Арт, Колбоор суулары.

1-таблица. Калк жана үй чарбалары жөнүндө маалымат

№	Айылдардын аталышы	Калктын саны*	Кожолуктардын саны*	Айыл башчысы	Формалдуу эмес лидерлер
1.	Арал	2394	472	жок	Молдалиев Н.
2.	Атай	1753	316	Жөжобаев Ж.	Бердибек уулу А.

3.	Бирдик	1460	193	Бердибек у А.	Шабданбеков М.
4.	Карл Маркс	776	152	Догдурбек у Ж.	Турдакун у Д.
	АА боюнча баары	6383	1227		

1.2. Жаратылыш ресурстарын, анын ичинде токойлорду жана жайыттарды башкарууга жооптуу адамдар жөнүндө кыскача маалымат

Кыргыз Республикасынын 2009-жылдын 26-январындагы №30 «Жайыттар жөнүндө» мыйзамына ылайык мамлекеттик менчиктеги жайыттарды башкаруу боюнча жоопкерчилик жана көзөмөл жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына өткөрүлүп берилген. Кыргыз Республикасынын Токой кодексине ылайык, токой чарбаларынын аймактары Кыргыз Республикасынын токой чарбачылыгын башкаруучу мамлекеттик органынын башкаруусунда болот.

CS-FOR долбоорунун алкагында жаратылышты башкаруу боюнча жамааттык (ОГУЛ) түзүлдү, ал эми ОГУЛдун курамында жумушчу топтор түзүлүп, алар айыл өкмөттөрүнө жайыттарды жана токой чарбаларына токойду башкаруу жана пайдалануу боюнча колдоо көрсөтөт.

Айыл өкмөт башчысы, ОГУЛдун жетекчиси менен макулдашып, Жумушчу топтун курамын түзөт.

1.1-Таблица. Жумушчу топтун курамы

№	Аты, жөнү	Кызматы	Дареги	Байланыш телефону
1	Каттообеков Сыргак	Жеке ишкер	Арал айылы	700444160
2	Эсенбек кызы Нурпери	АӨ көркөм жетекчиси	Атай айылы	551263321
3	Муса уулу Жанай	Дыйкан чарба	Бирдик айылы	707940330
4	Эпеев Кадырбек	Пенсионер	Арал айылы	706626690
5	Мурзакимова Гулиза	Үй кожойкеси	Атай айылы	702808513

2-Таблица. Токойлорду жана жайыттарды башкарууга жооптуу адамдар

№	Аты, жөнү	Кызматы	Дареги
1	Шабданбеков Мамат	МТС муниципалдык ишканасынын башчысы	Жалал-Абад облусу Тогуз-Торо району Атай айыл аймагы Бирдик айылы Акматбек көчөсү
2	Кубатбек уулу Бексултан	Жайыт адиси	Жалал-Абад облусу Тогуз-Торо району Атай айыл аймагы Бирдик айылы Раманкул көчөсү
3	Абдыкеримов Татыбек	Токой чарбасынын кызматчысы	Карл Маркс айылы

Атай ААнын жайыт башкаруу схемасы:

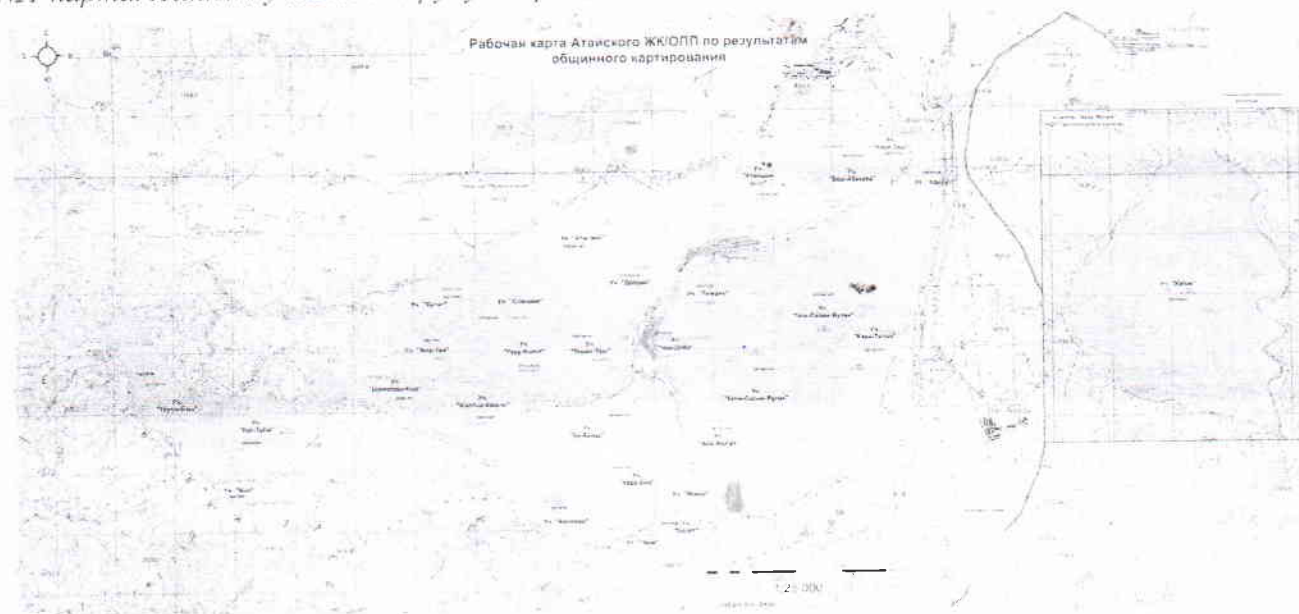

2-БӨЛҮМ. ТОКОЙ ЧАРАБАНЫН ЖАНА АЙЫЛ АЙМАГЫНЫН ЖАРАТЫЛЫШ РЕСУРСТАРЫ

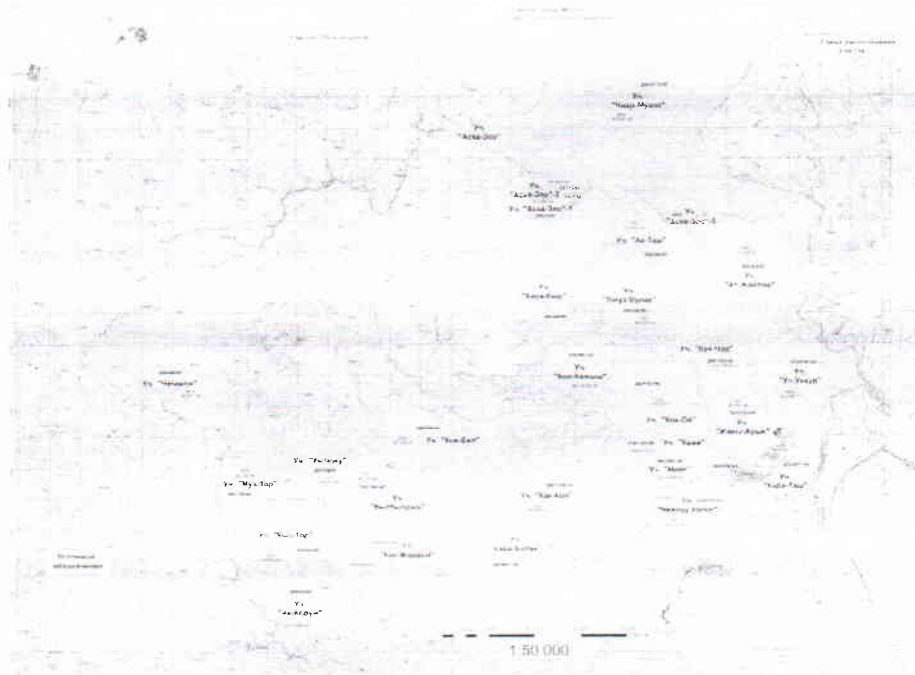
2.1. ААнын жайыт ресурстары

2.1.1. Жайыт участокторунун картасы

№1 карта. Жайыт участкторунун картасы

Рабочая карта Кок-Иримского ЖК/ОПП по результатам
общинного картирования

№2 карта. Жайыт инфраструктурасы

Общинное картирование пастбищ Атайского объединения
пастбищпользователей (ОПП) Тогуз-Тороуского района
(Информационная карта)

2.1.2. Жайыт ресурстарынын жалпы мүнөздөмөсү (аянты, түшүмдүүлүгү, сыйымдуулугу, абалы, карталар, мезгилдүүлүгү)

Атай айыл аймагынын жайыт жерлеринин жалпы аянты 50542 га түзөт.

Атай АА мал жаюунун колдонуудагы системасы жайыттарды башкарууда 51 _____ участкаларын (таблица 3/1) камтыйт. Ошондой эле, мал түшүм жыйналгандан кийин айдоо аянттарында, көп жылдык бактарда (жайыттан башка жерлер) багылат. Ар бир жайыт участогунда талаа жана шалбаа жайыттары бар. Пайдалануу мезгили боюнча жайыттар жазгы-күзгү, жайкы, кышкы болуп бөлүнөт, бирок иш жүзүндө жайыттар сезондору боюнча жазгы-жайкы, жазгы-жай-кышкы; жайкы; күзгү-кышкы жана жыл бою жайыттар катары пайдаланылат.

Жайыт ресурстарын мүнөздөөгө жайыттардын электрондук карталары колдонулат. Пандагы эсептөөлөр жамааттык карталоону түзүү учурунда алынган маалыматтарга ылайык жүргүзүлөт.

Атай айыл аймагында пайдаланылбаган жайыттар жок.

3-таблица. Жайыттарга канча короо мал чыгышы боюнча маалымат

№	Аталышы	Аянты	Түшүмдүүлүгү	Сыйымдуулугу	Күнү	Пайдалануу мезгили	Факт түрүндө Малдын жайылышы		Абалы	Малчылар (короо)
							КРС	МРС		
жылкы										
Арал, Бирдик айылдары										
1	Чаар-Музоо	3497	289	2475	90	Жай	34	700	орто	Бороев К
2	Ат-Жайлоо	4413	288	433	93	Жай	160	900	начар	ЧоялиевК, Байызов Ж.Калчаев М.
3	Ак-Таш	2005	288	359	93	Жай	822	565	орто	Мусалиев Б. Тотоев Ж. Абдрахманов А. Булакбаев К.
4	Кара-Кыр	3598	280	595	95	Жай	34	1000	орто	Бактыгул у Т. Байбеков Э. Акибаев А.
5	Көл-Камыш	1321	275	296	143	Жаз-күз	34	1000	орто	Бактыгул у Т. Байбеков Э. Акибаев А.
6	Жаңы - Арык	1950	260	522	140	Жаз-күз	12	500	орто	Саадабаев М.
7	Көк-Чөө	730	285	170	145	Жаз-күз	39	1060	орто	Чоялиев К Бороев К.

8	Кара-Таш	2022	275	387	145	Жаз-күз	-	400	орто	Кутунаев Ж.
9	Кеме	422	270	139	145	Жаз-күз	129	250	орто	Опоков Т.
10	Ноот	677	265	206	145	Жаз-күз	33	450	орто	Тентиев Т.
11	Чийлүү-Колот	1305	275	379	145	Жаз-күз	15	200	орто	Кочкорбаев Ж.
12	Как-Көл	1000	260	1339	141	Жаз-күз	10	800	орто	Мокеев К.
13	Көк-Жардын сабы	1081	270	317	145	Жай	300	-	орто	Мокеев У.
14	Бытбылдык	1304	265	396	145	Жай	29	800	орто	Борбиев К. Кочкорбаев С.
15	Көк-Бел	1100	283	386	92	Жай	220	-	орто	Насырынбеков К. Арабеков А.
16	Үч-Чоку	1411	285	359	90	Жай	308	2100	орто	Кутунаев П. Кутунаев Ж. Байызов Т. Опоков Т. Тентиев Т.
17	Ак-Корум	2092	280	205	93	Жай	100	-	орто	Алманбетов К.
18	Кыз-Төр	2007	285	603	60	Жай	79	30	орто	Темирбеков Д.
19	Муз-Төр	1846	283	323	95	Жай	110	17	орто	Алманбетов Б.
Атай, Карл-Маркс										
20	Кара-Таш	403	265	37	143	Жаз-күз	14	750	орто	Сейдакматов Э.
21	Беш-Абышка	493	260	128	140	Жаз-күз	-	550	орто	Рысбаев Б.
22	Атайдын үстү	1353	270	387	142	Жаз-күз	50	500	орто	Манапбаев С.
23	Чон Сасык-Булак	2800	285	490	148	Жаз-күз	51	45	орто	Жалилов Б. Мааткеримов Т.
24	Чон-Дөбө	2173	285	54	148	Жаз-күз	21	17	орто	Сатыбалды у Д.
25	Кара-Көн	1153	275	145	143	Жаз-күз	24	80	орто	Кайыпбеков Э.
26	Уй-Булак	1004	275	253	143	Жаз-күз	15	20	орто	Эркинбек у Ж.
27	Долоно	3019	275	153	143	Жаз-күз	22	60	орто	Алымбеков Т.
28	Сойломо	1308	270	161	140	Жаз-күз	38	38	орто	Абсейитов Т.
29	Шамалды-Кыргы	1035	280	97	93	Жай	32	30	орто	Мааткеримов Т.
30	Көк-Дөбө	1020	285	280	93	Жай	-	550	орто	Ырысбаев Б.
31	Көл	462	280	34	93	Жай	14	750	орто	Сейдакматов Э.
32	Сары-Кыргы	538	280	156	90	Жай	50	500	орто	Манапбаев С.

Жайыттардын аймагында жашаган сейрек кездешүүчү, кызыл китепке кирген өсүмдүктөрдүн жапайы жаныбарлардын түрлөрү (аты) ак илбирс кездешет. Ошондой эле тарыхый эстеликтерден Баракан мүрзөсү бар.

Жайыттарды пайдалануу мезгили. Жайыттар жана айыл чарба жерлери, жайыттардан тышкары, мал жасуунун жана аларды и күркөлөрдө кармоонун мөөнөттөрү боюнча төмөнкүдөй мезгилдерге бөлүнөт:

№4-таблица. Жайыттарды пайдалануу сезону

№	Сезону	Жайыт мезгили	Күн	Эскертүү
1	Жаздоо	20.03-01.05.	30	Жаздан кышка чейин мал жайыттарга жана жайыттардан башка айыл чарба жерлерине багылат. Жайыттын жалпы узактыгы 160 күн.
2	Жайлоо	01.05-15.09.	120	
3	Күздөө	15.09-15.12.	90	
4	Кыштоо	15.12-20.03.	125	Малдар кыш мезгилинде 120 күн колдо багылат.

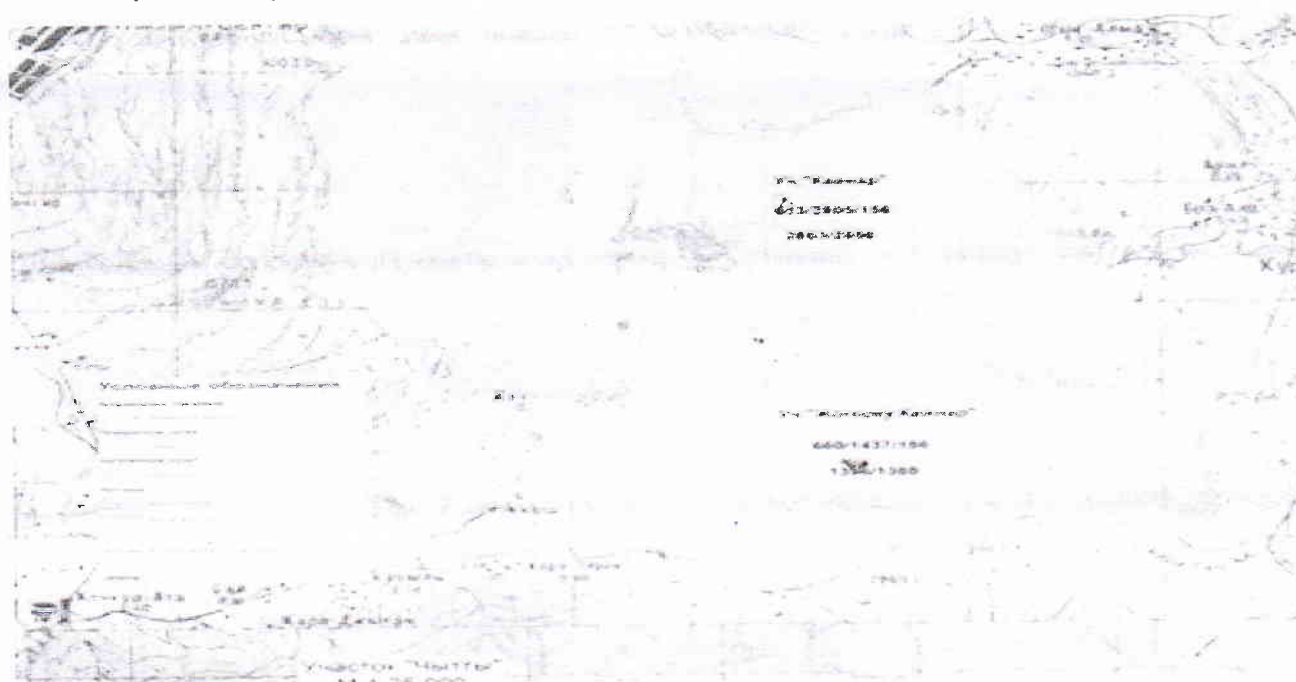
Мал жаюу мезгили жыл сайын климатка жараша болот.

Өткөн жылдагы Атай АӨ тарабынан алынган маалыматтарга ылайык, айыл аймагындагы малдын жалпы саны **10888**, анын ичинен (6289 баш КРС, 12168 МРС, 2149 жылкы, 17 баш топоз) мал, жайыттарга **10888** мал чыгат.

Жайыттардын түшүмдүүлүгү, сыйымдуулугу жана алардын абалы. Жайкы жайыттардын түшүмдүүлүгү 285ц/га. Жаздоо 260ц/га; күздөө 270ц/га. Жыл бою пайдаланылуучу, эң аз түшүм берген жайыттар. Алынган натыйжалардын негизинде жайыттардын сезон боюнча сыйымдуулугу аныкталган. Жайыттардын негизги аймагында оптималдуу сыйымдуулук учурдагы жүктөмгө ылайык келет, буга калктуу конуштарга жакын участоктор кирбейт.

Алынган маалыматтын жана түшүмдүүлүктүн негизинде жайыттарга жүргүзүлгөн баалоого ылайык Атай АА жайыт участокторунун жалпы абалы жөнүндө жыйынтык чыгарылат. Жайыттардын абалы жайыттарды МЖБ колдонмосунда баяндалган көрсөткүчтөрдү баалоонун негизинде баллдар менен көрсөтүлөт.

Натыйжалар көрсөткөндөй, жайыт (аталышы) участогунда гана бир аз деградацияланган (баалоо баллы 53), буга мурдагы кургак жылдар жана малды ашыкча жаюу таасир эткен. Калган бааланган участоктор жакшы абалда. Орточо балл Атай жайыттарында 55 баллды түзөт.

2.1.3. Жайыт инфраструктурасынын объекттери жана анын абалы

Айыл өкмөт тарабынан түзүлгөн жумушчу топ, айыл аймагындагы инфраструктуранын абалына талдоо жүргүзгөн. ААнын аймагында жуут пункту, жайгашкан. Бул объектилер начар абалда жана ремонтко муктаж. ААда жайытка баруучу 95 км жол бар, анын 95 км начар абалда. 7 көпүрөлөрдүн ичинен 7си тең начар абалда. сугат пункттарынын ичинен мал суу ичүүчү каптаждардын жоктугу каптаждарды жаңы курууну талап кылат.

Жайыт инфраструктурасынын объекттери жана башка объекттер жөнүндө маалыматтар (мисалы: Баракан күмбөзү маданий мурасы, ак илбирс жаныбарлары, сасык матал, эндик бар)

2.1.4. Климаттын өзгөрүшүнө ыңгайлашууну эске алуу менен жайыттардын абалына баа берүүнү талдоо

Акыркы жылдары Атай айыл аймагынын аймагында аба ырайынын өзгөрүүсү байкалууда: 2022-жыл кургакчыл болуп, жайы жаан-чачынсыз болуп, жогорку температура болгон. Жайыттарда чөптөр күйүп, кээ бир булактар кургак калган. мунун баары малдын продуктуулугуна терс таасирин тийгизген. 2024-жылы жаз-жай айларында жаан-чачындын көп болушу жайыттардын өсүмдүктөрүнө жакшы таасирин тийгизген, бирок, ошол эле учурда, малды жайкы жайыттарга өз убагында чыгарууда (жайыттарда чөптөрдүн кеч өнүп чыгышы) кыйынчылыктар болгон (төмөн температурадан, катуу жамгырдан, селден, бороондуу дарыялардан өтүүдөгү кыйынчылыктардан ж.б.).

Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин маалыматы боюнча, айыл аймагында сел жүрүү коркунучу бар Сары-Кыр жайыт аймактары. жер көчкү түшүүсү мүмкүн болгон жерлер бар. Бул участоктордо жайыттарды пайдалануунун планын түзүүдө. Кыргызгидромет тарабынан иштелип чыккан аба ырайынын божомолун жана алдын ала эскертүү системасынын маалыматтарын колдонуудабыз.

Климаттын өзгөрүшүнө ыңгайлашуу боюнча төмөндөгү иштер аткарылат:

- өзгөчө кырдаалдарды болжолдоого мониторинг жүргүзүүнүн натыйжалары боюнча иш-чараларды пландаштыруу (сел тапкындарына, катуу суукка жана жаан-чачынга, жер көчкүлөргө, кургакчылыкка ж. б.);
- жайыт пайдалануучуларга климаттын өзгөрүшүнүн жайыттарга жана малдын продуктуулугуна тийгизген таасирин түшүндүрүү;
- жайыттын сыйымдуулугуна ылайык мал жайуу планын түзүү менен, ага жылдын аба ырайы да таасир этет;
- деградация болгон жайыттарды которуштуруп пайдалануу;
- жайыттарды пайдалануу мөөнөттөрүн жөнгө салуу менен, эс алууну камсыз кылуу;
- инфраструктураны жакшыртуу, куруу жана реабилитациялоо менен (сарайлар, көп жылдык чөптөрдү себүү, жер семирткичтерди чачуу, суу ичүүчү жайларды куруу ж.б.);
- кышкы тоют камдоону уюштуруу, кургакчылык мезгилди эске алуу менен, тоюттун запастарын көбөйтүү;
- климаттын өзгөрүшүнө ыңгайлашкан малдардын асылдуулугун жакшыртуу.

2.2. Жер ресурстары

2.2.1. Жерлердин категориялары

Бул айыл аймагынын аймагындагы айыл чарба жерлерин кошо алганда жер ресурстарынын жалпы аянты 82 166 гектар, анын ичинен жайыт аянты 50542 га. АА мындан тышкары, жай мезгилинде мамлекеттик токой фондунун жана коңшу Атай ААнын жайыттары узак мөөнөттүү (УДП) пайдаланылат. Жайыттар келишимдин негизинде пайдаланылат.

5-таблица. ААнын жер ресурстары

№	ААдагы жер категориялары	Аянты, га
1	Айыл чарба жерлеринин багыты	2692
2	Калктуу конуштардын жерлери	342
3	Өнөр жай, транспорт, байланыш, энергетика, коргонуу жана башка максаттар үчүн жерлер	-
4	ӨКЖА жерлер	10302
5	Токой фондунун жерлери	14397

6	Суу фондунун жерлери	-
	Жалпы:	27733

6-таблица. Айыл чарба жерлеринин структурасы

№	Жайыт жерлеринин түрлөрү	Баары,га	Анын ичинен, га		
			Мам. акт б-ча	УДП	ГЛФ
1	Көп жылдык көчөттөр	1691	-	-	-
2	Бадалдуу-дарак өсүмдүктөрү	2200	-	-	-
3	Жайыт	50542	-	20	-
4	Башка жерлери	-	-	-	-
	Бардыгы:	54433	0	20	0

Атай ААда төмөнкү айыл чарба өсүмдүктөрү өстүрүлөт: эспарцет, беде, уй беде, табигий чөп, шалбаа, бетеге, көдөө (өсүмдүктүн аталышы жана алардын аянты гектар менен),

2.3. Мамлекеттик токой фондунун (МТФ) жаратылыш ресурстары

2.3.1. МТФ жайыттарын пайдалануу

Атай айыл аймагынын тургундары Тогуз-Торо райондук токой чарбасынын жайыт аянттарын пайдаланышат. Пайдалануудагы жайыт аянты 1160 га. Токой чарбасынын аймагына бардыгы болуп 3284 (1284 ШМБ) мал башы менен 41 жайыт пайдалануучулар чыгат.

7-таблица. Ижарага алынган МТФ жайыттары

Айыл	Жайыттын аталышы	Га	КРС	МРС	Жылкы
Арал	Туура-Кайын	435	250	975	42
Атай	Күрөбөс	435	250	925	42
Бирдик	Үйрүм Баш	145	85	300	15
Карл Маркс	Үйрүм Баш	145	85	300	15
		1160	670	2500	114

8-таблица. МТФ жерлеринде жасоуга болжолдонгон мал

№	Айыл	КРС, баш	МРС, баш	Жылкы, баш
1	Арал	250	975	42
2	Атай	250	925	42
3	Бирдик	85	300	15
4	Карл Маркс	85	300	15
6	Баары:	670	2500	114

2.3.2. МТФ жайыттарынын абалын баалоо

Жайыттардын абалына баалоо ОГУЛдун жумушчу тобу тарабынан токой чарба адистери менен биргеликте жүргүзүлөт жана жайыттардын түшүмдүүлүгү жана сыйымдуулугу, алардын абалы аныкталат. Бул маалыматтардын негизинде токой чарбасынын жайыттарын пайдалануунун графиги иштелип чыгылат. МТФнын жайыттарынын жер фондунун абалын баалоо, ААнын жайыттары сыяктуу эле методологияны колдонуу менен жүргүзүлөт.

9-таблица. Жайыттардын абалын баалоо

Участок	Балл	Абалы	Индикатор	Сунуштар
Туура-Кайың	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды которуштуруп пайдалануу
Күрөбөс	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарга малдын санын чектөө
Үйрүм Баш	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Чаар-Музоо	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Ат-Жайлоо	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Ак-Таш	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Тогуз-Булак	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Кара-Кыр	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Көл-Камыш	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Көк-Ой	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Жаны - Арык	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Көк-Чөө	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Үч-Үңкүр	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Кара-Таш	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Кеме	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Ноот	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Чийлүү-Колот	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Как-Көл	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Кара-Булак	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Көк-Жардын сабы	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Бытбылдык	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Көк-Бел	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек
Үч-Чоку	55	Канааттандыруу	Жайыттар калыбына келет	Жайыттарды коргоо иштерин колго алуу керек

10-таблица. Жайыттын сыйымдуулугу, түшүмдүүлүгү

№	Аталышы	Аянты	Түшүмдүүлүгү	Сыйымдуулугу	Күнү	Пайдалануу мезгили	Факт түрүндө Малдын жайылышы	
							КРС+жылы	МРС
Арал, Бирдик								
1	Чаар-Музоо	3497	289	2475	90	жай	34	700
2	Ат-Жайлоо	4413	288	433	93	жай	160	900
3	Ак-Таш	2005	288	359	93	жай	822	565

4	Кара-Кыр	3598	280	595	95	жай	34	1000
5	Көл-Камыш	1321	275	296	143	Жаз-күз	34	1000
6	Жаңы -Арык	1950	260	522	140	Жаз-күз	12	500
7	Көк-Чөө	730	285	170	145	Жаз-күз	39	1060
8	Кара-Таш	2022	275	387	145	Жаз-күз	-	400
9	Кеме	422	270	139	145	Жаз-күз	129	250
10	Ноот	677	265	206	145	Жаз-күз	33	450
11	Чийлүү-Колот	1305	275	379	145	Жаз-күз	15	200
12	Как-Көл	1000	260	1339	141	Жаз-күз	10	800
13	Көк-Жардын сабы	1081	270	317	145	жай	300	-
14	Бытбылдык	1304	265	396	145	Жай	29	800
15	Көк-Бел	1100	283	386	92	Жай	220	-
16	Үч-Чоку	1411	285	359	90	Жай	308	2100
17	Ак-Корум	2092	280	205	93	Жай	100	-
18	Кыз-Төр	2007	285	603	60	жай	79	30
19	Муз-Төр	1846	283	323	95	Жай	110	17
Атай. Карл- Маркс								
20	Кара-Таш	403	265	37	143	Жаз-күз	14	750
21	Беш-Абышка	493	260	128	140	Жаз-күз	-	550
22	Атайдын үстү	1353	270	387	142	Жаз-күз	50	500
23	Чоң Сасык-Булак	2800	285	490	148	Жаз-күз	51	45
24	Чон-Дөбө	2173	285	54	148	Жаз-күз	21	17
25	Кара-Көң	1153	275	145	143	Жаз-күз	24	80
26	Уй-Булак	1004	275	253	143	Жаз-күз	15	20
27	Долоно	3019	275	153	143	Жаз-күз	22	60
28	Сойломо	1308	270	161	140	Жаз-күз	38	38
29	Шамалды-Кыр	1035	280	97	93	Жай	32	30
30	Көк-Дөбө	1020	285	280	93	Жай	-	550
31	Көл	462	280	34	93	Жай	14	750
32	Сары-Кыр	538	280	156	90	Жай	50	500

11-таблица. Мал жаяуу графиги

Токой жайыт участогу	Пайдалануу мезгили боюнча жайыттын түрү	Аянты, га	Мал жаяуу мезгили
Туура-Кайын	Жайлоо	1913	01.05-15.09.2025
Күрөбөс	Жайлоо	839	01.05-15.09.2025
Үйрүм Баш	Жайлоо	1470	01.05-15.09.2025

2.3.3. МТФ жайыттарын башкаруу

МТФ жайыттарын комплекстүү башкаруу үчүн айыл өкмөттөр менен токой чарбасынын ортосунда МТФнын жаратылыш ресурстарын биргелешип башкаруу боюнча Меморандум түзүлөт.

2.4. Токой ресурстары

2.4.1. МТФ токойлору жөнүндө жалпы маалымат

2024-жылга карата Тогуз-Торо райондук токой чарбасынын аймагында 54874 га га токойчарба жери бар. Айыл аймагынын жашоочулары* токой фондусун жана токой эмес аймактарды чарбалык иштерге активдүү пайдаланышууда. Жергиликтүү тургундардын айтымында, жерди пайдалануу абдан интенсивдүү. Бул колдонулган жыгач эмес токой продуктуларына терс таасирин тийгизет.

12-таблица. Токой чарбасынын жерлерин пилоттук бөлүштүрүү жөнүндө маалымат

№	Жерлердин түрлөрү	аянты, га	№	Жерлердин түрлөрү	аянты, га
1	МТФ жерлеринин жалпы аянты, анын ичинен:	54874,5			
2	Токой жерлери	11412,3	3	Токой эмес жерлер, га	43462,2
	Токой каптаган аянттар, га	9542,5		Сугат айдоо жерлери	2,7
	Анын ичинен токой өсүмдүктөрү	-		Кайракы жерлер	22,8
	Токой эмес аянттары	1869,8		Чөп чабык	198,5
	Не сомкнувшиея л\к	111,2		Жайыт	17945,9
	Питомниктер жана плантациялар	-		Бакчалар	-
	Редины	1628		Усадьбы	89,6
	Гари и погибшие насаждения	-		Саздак жерлер	74,9
	Кыйылган аянттар	-		Жолдор	41,2
	Ачык жана бош жерлер	220,8		Суулар	749,2
	Жалпы токой эмес жерлер	1869,8		Кумду жерлер	-
	Бардык токой жерлери:	9542,5		Башка жерлер	24331,3
				Бардык токой эмес	43462,2
				Токой чарбасы боюнча	54874,5
				бааны:	

2.4.2. МТФ жана ӨКЖА кирбеген токойлор жөнүндө маалымат

2024-жылга карата айыл аймагынын аймагында мамлекеттик токой фондусуна жана өзгөчө корголуучу аймактарга кирбеген токой аянттары жок

2.5. Суу ресурстары

2.5.1. Суу ресурстарынын курамдык бөлүктөрү (саздар, дарыялар, көлдөр, булак суулары)

Атай айыл аймагында Көк-Ирим, Колбоор, Кок-Арт дарыялары агат, жайыттардын аймагында сугат жерлер, токой чарбасы бар.

2.6. Биотүрдүүлүк

Биологиялык ар түрдүүлүк төмөнкүчө чагылдырылган. Жайыттардын жана токойлордун аймагында төмөндөгүдөй дары-дармек, эндемикалык өсүмдүктөр өсөт: Сасык матал, эндик, тоо пияз. Жергиликтүү калк дары-дармек өсүмдүктөрүн чогултат: Сасык матал, эндик, тоо пияз.

Дары-дармек өсүмдүктөрүн көзөмөлсүз чогултуунун натыйжасында эндик өсүмдүктөрү дээрлик жок болуп кетти. Атай айыл аймагында мурда көп болчу, азыр алар дээрлик жок болуп кетүү куркунучунда.

3-БӨЛҮМ. МАЛДЫН САНЫ ЖАНА АЛАРДЫН ЖАЙЫТ ТӨЮТУНА БОЛГОН КЕРЕКТӨӨСҮ

3.1. Шарттуу малдын башы

Атай АА жыл сайын малдын эсебин жүргүзөт. 2024-жылдын 1-январына карата ААда 10888 ШБ катталган. (13-таблица). Тургундар малдардын бир нече түрүн кармашат. Негизги малдарды Ири мүйүздүү мал (КРС) түзөт. Негизинен жергиликтүү фермерлер сүт жана эт өндүрүү үчүн 5 малдын түрүн багышат. Ошондой эле, эт багытындагы кой-эчкилерди кармашат. Сүтгөр, сүт жыйноочулар аркылуу алынып, Жумгал районуна таанылып, ал жактан сүт кайра иштетилип, каймак, айран, сүт Жумгалдан ар жуманын 5 -күнү келип дүкөндөрдө сатылат.

13-таблица. Малдын саны жана түрлөрү боюнча тоют керектөөсү

№	Малдын түрү	саны	коэффициент	ШМБ	Күнүмдүк	КЗ	күнүмдүк
---	-------------	------	-------------	-----	----------	----	----------

					керектөө кг/күп	7,5	керектөөсү
1	Бодо мал	5843	1	5843	7,5		43 822
2	Жаш бодо мал	662	0,7	463	7,5		3 472
3	Майда жандык	12168	0,2	2 433	7,5		18 247
4	Жылкы	2049	1	2049	7,5		15 367
5	Тай, кулун	142	0,7	100	7,5		750
Баары:		20 864		10888			
Кургак затты жылдык керектөөсү							81 658

14-таблица. Малчылар аркылуу жайлоого чыккан малдын жалпы саны (булак - малчылар)

№	Малчынын аты жөнү	Малчынын дареги	КРС	МРС	Жылкы	Топоз	Эшек
1	Мусалиев Байыш	Бирдик	40	500	2	-	1
2	Байызов Теңизбек	Бирдик	70	700	40	-	-
3	Төтөев Жумагул	Бирдик	50	50	30	-	-
4	Чоялиев Кенжебек	Бирдик	4	360	1	-	2
5	Сыдыков Турсунбек	Бирдик	2	250	1	-	-
6	Бороев Келдибек	Бирдик	21	700	13	-	-
7	Саадабаев Мидин	Бирдик	12	500	-	-	1
8	Байызов Жылдызбек	Бирдик	70	500	50	-	-
9	Борбиев Кубан	Арал	10	600	4	-	-
10	Насырынбеков Куштарбек	Арал	100	-	-	-	-
11	Алманбетов Басыл	Арал	100	17	10	-	-
12	Турусов Памир	Арал	36	300	-	-	-
13	Мокеев Көчконбай	Арал	10	800	-	-	-
14	Өпөков Темирбек	Арал	120	250	9	-	1
15	Кутунаев Жылдызбек	Арал	-	400	-	-	-
16	Темирбеков Данияр	Арал	61	30	18	-	-
17	Мокеев Улан	Арал	200	-	100	-	-
18	Алманбетов Каныбек	Арал	100	-	-	-	-
19	Кочкорбаев Сүйүнбек	Арал	15	200	-	-	-
20	Тентиев Тынай	Арал	30	450	3	-	2
21	Арабеков Алтынбек	Арал	120	-	-	-	-
22	Көчөрбаев Сүйүнбек	Атай	15	200	-	-	-
23	Сейдакматова Эркинбек	Атай	10	750	4	-	-
24	Рыспаев Бакыт	Атай	-	550	-	-	-
25	Манапбаев Субанбек	Атай	50	500	-	-	-
26	Абдрахманов Адыл	Бирдик	15	400	-	-	1
27	Булакбаев Кулчоро	Бирдик	-	300	-	-	-
28	Бактыгул у Талант	Бирдик	10	300	-	-	-
29	Байбеков Эди	Бирдик	12	350	-	-	1
30	Маматов Марат	Арал	-	700	-	-	-
31	Абдыбеков Куштарбек	Атай	10	-	10	-	-
32	Кайыпбеков Ырыс	Атай	10	30	10	-	-
33	Жалилов Бакай	Атай	15	15	4	-	-
34	Мааткеримов Торомат	Атай	20	30	12	-	-
35	Токтонаалы уулу Бактыбек	Атай	23	-	6	-	-
36	Сулайманов Даткабай	Атай	67	6	4	-	-
37	Омуралиев Арслан	Атай	10	30	6	-	-
38	Мамбеталиев Урмат	Атай	25	15	-	-	1
39	Сулайманов Болот	Атай	30	15	10	-	-
40	Сатыбалды уулу Дамирбек	Атай	12	17	9	-	-
41	Кубаков Керимбек	Атай	20	15	1	-	-
42	Буржуев Чынгыз	Атай	17	20	3	-	-
43	Кайыпбеков Эшманбет	Карл Маркс	4	80	20	-	1
44	Эркинбек у Жумгалбек	Карл Маркс	10	20	5	-	-

45	Базарбаев Темирлан	Карл Маркс	12	22	8	-	1
46	Алымбеков Татыбек	Карл Маркс	10	60	12	-	-
47	Мусаев Акылбек	Карл Маркс	13	25	9	-	-
48	Апсейитов Токточал	Карл Маркс	20	38	18	-	1
49	Калчаев Мамбет	Бирлик	25	40	10	-	1

Кошумчалай кетсек, малчылардан алынган маалымат боюнча 2024-жылы малдын бардык түрүн кошкондо 20 864 баш Атай АА жайыттарында багылган.

3.2. 5 жылга болжолдонгон шарттуу малдын саны жана тоютка болгон керектөө

2020-2024-жылдарга малдардын ар кандай түрлөрүнүн өсүү темпинин негизинде малдардын санынын өсүү болжолуна талдоо көрсөткөндөй, орточо жылдык өсүш 2-3% экендигин көрсөттү, 2030-жылга карата 60% түзөт. 19288 ШБ 144 665 тонна кургак затты талап кылат.

15-таблица. Малдын саны жана түрлөрү боюнча малдын тоют керектөөсү

№	Малдын түрү	Жылдык орточо өсүү +/-	Малдын түрү боюнча жылдык орточо өсүү маалыматтары			
		%	2021	2022	2023	2024
1	Бодо мал	3	5399	5537	5650	5842
2	Жаш бодо мал (1 жашка чейин)	3	641	655	643	662
3	Майда жандык	2	41595	11807	11986	12168
4	Жылкы	3	1887	1941	1996	2049
5	Кулун, тай	2	133	137	139	142
Жалпы ШБ:			10379	10631	10825	10888
ШБ кургак затты керектөөсү (тонна)			77842	79735	81189	81 658

3.3. Сезонго жараша жайыттарда жана жайыттардан башка жерлерде тоюттун көлөмү

16-таблица. Сезонго жараша жайыттарда жана жайыттардан башка жерлерде тоюттун көлөмү

Сезон	Жайыттарда			Жайыттардан башка жерлерде			Бардык дүн жыйым т	Жээлчү КЗ 50-60%
	Аянты, га	Түшүмдүүлүгү КЗ кг/га	Дүн жыйым, т	Аянты, га	Түшүмдүүлүгү КЗ кг/га	Дүн жыйым, т		
Жаздоо -күздөө	6582	260	1711.32	3091	3000	9273	10984.32	6 590.59
Жайлоо	43960	289	12704.44	-	-	-	-	-
Кыштоо	-	-	-	-	-	-	-	-
Баары	50542		14415.76			9273	10984,32	6590

Ар бир жайыттын орточо түшүмдүүлүгү (жайыттарда жана жайыт участкарунан башка жерлерде тоюттун болушун сезон боюнча эсептөөдө жана талдоодо) жеткиликтүү тоютту баалоо жана аныктоо үчүн, ар бир чарчы метриндеги кургак зат таразага тартылат. Жайыттарда мал жаюунун жол берилген ченемдери орто эсеп менен 50-60% түзөт.

3.4. Даярдалуучу тоюттун көлөмү

Даярдалган тоюттун түшүмү 2024-жылдын статистикалык маалыматынын алынды.

17-таблица. Даярдалган тоют

№	Тоюттун түрү	Айдоо жерлеринин аянты, га	Түшүмдүүлүк, кг/га	Дүн жыйым, кг	Малды байлап багуу, ШБ
---	--------------	----------------------------	--------------------	---------------	------------------------

1	Көп жылдык тоют	3091	3000	9273	-
2	арпа	426	2154	917.8	-
3	буудай	208	2400	499.4	-
4	Жүгөрү	175	5040	882	-
Бардыгы:		3900	12594	11572.2	-

3.5 Тоят балансы

Малдын даярдалуучу жана жайыт тоютуна болгон муктаждыгы. Колдо болгон малды тоют менен талаптагыдай камсыз кылуу үчүн даярдалган жана жайыт тоюттарына малдын муктаждыгын билүү зарыл.

2025 -жылга 29 805 тонна тоют, анын ичинде: даярдалуучу тоют 11 572 т., жана жайыт тоюту 18 233т.

18-таблица. Малдын жайытка жана даярдалган тоютка болгон муктаждыгы (КЗ), тонна

Малдын саны, ШБ	Малдын жайытка жана жыйналган тоютка керектөөсү (КЗ), тонна				
10 888	жаз	жай	күз	кыш	Баары, жыл ичи
Жайыт тоюту					
18 233	3533	10500	4200	-	18 233
Даярдалуучу тоют					
11 572	2000	-	1472	8100	11 572
					29 805

Тоютка болгон муктаждыкты аныктап, жыл жана сезон боюнча тоют балансын аныктоо зарыл. бул маалыматтарды 15-таблицадан көрүүгө болот

19-таблица. Сезон жана жыл боюнча тоют балансы

Сезон жана жыл боюнча тоют балансы				
Сезон	Малдын тоютка болгон муктаждыгы, КЗ тонна	Жайыт жана даярдалуучу тоюттардын болушу, КЗ тонна	Камсыздалышы КЗ, тн (+/-)	Тоют менен камсыз болушу, (%)
Жаз	5533	5533	5533	100
Күз	5672	5672	5672	100
Жай	10500	10500	10500	100
Кыш	8100	8100	8100	100
Жыл боюнча	29 805	29805	29805	100

Айыл аймагынын ар бир жашоочусуна жер үлүштөрү түрүндөгү айдоо жерлери мал багуу үчүн жетиштүү көлөмдө бөлүнгөн.

3.6. Малдын асылдуулугун жакшыртуу

20-таблица. Малдарды жасалма жол менен уруктандыруу

АА аталышы	Асыл тукум мал 01.01.24г., (уйлардын саны)	Жасалма уруктандыруу пункту, шт		Уруктанган малдар, (баш)		Бодо малдын үрөндүк материалы
		ачылган	иштеп жатат	уруктанган	тукум	
Атай	жок	1	Убактылуу иштеген жок	жок	жок	жок

Арал	жок	1	Убактылуу иштеген жок	жок	жок	жок
------	-----	---	-----------------------	-----	-----	-----

Асыл тукум малдын сапаттуу үрөндүк материалы менен жасалма уруктандыруу пункттарын иштетип, асылданган малдарды көбөйтүү зарыл. Убагында камсыз болгон жасалма уруктандыруучу жабдыктар элдин кызыгуусу жок, ошондой эле ветеринарлардын шыктандыруучу аракети болбогон соң иштеген эмес.

2024-жылга 5843 уйдун 50%ы саан катары эсептесек 2920 уйдан күнүнө 5-6 литр сүт саалат. Жылдык орточо көрсөткүч $14600\text{л} \times 210(\text{жылдык саан мезгили}) = 3066000\text{л}$ сүт өндүрүлөт. Ошондой эле жылына 300-400 баш бодо мал сатылат. Бир бодо мал орточо 180 кг эт берет.

Учурда "Абердин Ангусс", "Симментал", "Ала-Тоо" "Швин" породасындагы уйлар өлкөбүздүн ар кай жагынан сатылып келинип, малдын породасы бир аз жакшырууда. 2018-жылы эт багытындагы Абердин Ангусс породасындагы букалар алып келингенден кийин уйлардын сапаты жогорулап, бул аракеттер өтө кызыгуу менен дагы да уланууда. 2019-2020-жылдарда 18, 2023-жылы 29, 2024-жыл 30тан ашуун Абердин Ангусс музоолору алынган. Учурда жалпы (алынган музоолордон дагы тараган алынган музоолорду кошкондо) аталган породадагы уйлар бар. Мындан сырткары дагы 20 породалуу букаларды алып келүү, ошондой эле сүт багытындагы уйларды көбөйтүү үчүн ошол породадагы 20 бука сатып келүү пландалууда. Мунун жыйынтыгында эт өндүрүмдүүлүк 30% жана сүт өндүрүмдүүлүк 40%га жогорулайт.

3.7. Эпизоотияга каршы иш-чаралардын планын иштеп чыгуу

Райондук ветеринария башкармалыгы менен биргеликте ветеринардык дарыгер тарабынан иштелип чыккан, айылдык кеңеш тарабынан бекитилген эпизоотияга каршы иш-чаралардын планын киргизүү.

№	Иш-чаралардын аталышы	2025-жылга план	1 кв	2 кв	3 кв	4 кв
Эпизоотиялык мониторингди эске алуу менен диагностикалык изилдөөлөр						
ЖЫЛКЫЛАР						
1	Сап офтальмомал-я	100	25	25	25	25
2	Серолог исследования на бруцеллез сер	60	-	40	20	-
3	Серолог исслед-я на сап сер	60	-	40	20	-
4	Серолог исслед-я на трипонозомоз сер	60	-	40	20	-
5	Капрологические исследование	20	5	5	5	5
6	Из них на АЧЛ/ослов (активный надзор методом случайной выборки) (ЦВДиЭ)	1	-	-	1	-
НММ						
1	Серолог исследования на бруцеллез коровы	650	125	200	125	200
2	Серомониторинг на бруцеллез бык пр	50	-	25	-	25
3	Кольцевая реакция молока на бруцеллез	40	10	10	10	10
4	Серомониторинг на пар туберкулез (активный надзор) (ЦВДиЭ)	16	-	8	-	8
5	Туберкулез аллергический	300	-	150	80	70
6	Серомониторинг на ящур SP (пасс надзор)	12	3	3	3	3
7	Серомон-нг на ящур SP (из них активный надзор) (ЦВДиЭ)	1	-	-	1	-
8	Серомон-нг на ящур NCP (пассивный надзор) (ЦВДиЭ)	8	2	2	2	2
9	Серомон-нг на ящур NCP (из них активный надзор программы пр.ящур методом случайной выборки) (ЦВДиЭ)	12	3	3	3	3

10	Капрологические исследование	24	6	6	6	6
МРС						
1	Серомон-нг на бруцеллез баран	30	-	10	10	10
2	Серомон-нг на инфекционный эпидидимит	30	-	10	10	10
3	Серомон-нг на хламидиоз	30	-	10	10	10
4	Серомон-нг на паратуберкулез (пассивный надзор) (ЦВДиЭ)	4	-	4	-	4
5	Капрологические исследование	60	15	15	15	15
6	Активный надзор программы против бруцеллеза методом случайной выборки АН	10	-	-	-	10
7	Серомон-нг на оспу овец (пассивный надзор) (ЦВДиЭ)	9	-	3	3	3
8	Серомон-нг на чума МРС (пассивный надзор) (ЦВДиЭ)	9	-	3	3	3
9	Серомон-нг на чума овец (из них активный надзор программы методом случайной выборки) (ЦВДиЭ)	1	-	-	1	-
10	Серомон-нг на чумы коз (из них активный надзор программы методом случайной выборки) (ЦВДиЭ)	1	-	-	1	-
11	Серомон-нг на ящур NCP (пассивный надзор) (ЦВДиЭ)	16	4	4	4	4
12	Серомон-нг на ящур NCP (из них активный надзор программы пр. ящур методом случайной выборки) (ЦВДиЭ)	12	3	3	3	3
ИТТЕР						
1	Сер исследования бруцеллез сер	8	2	2	2	2
2	Капрологическое исследование	40	10	10	10	10
3	Активный надзор программы против эхинококкоза методом случайной выборки АН	8	2	2	2	2
ТООКТОР						
1	Туберкулле аллергический	160	40	40	40	40
2	Капрологические исследование	20	5	5	5	5
Эмдөөлөр ИММ						
1	Вакцинация пр Эмкар	900	150	250	250	250
2	Вакцинация пр Нодулярный дематит	100	50	50	50	50
3	Вакцинация пр Ящур	3200	400	1200	-	1600
МРС						
1	Вакцинация пр Бруцеллез РЕВ- 1	6000	-	-	6000	-
2	Вакцинация пр Оспа	8000	-	4000	4000	-
3	Вакцинация пр Чума МРС	8000	-	4000	4000	-
ИТТЕР						
1	Бешенство (собак, кошек)	200	200	-	-	-
ЖЫЛКЫЛАР						
1	Вакцинация пр Ринопневмония	20	20	-	-	-
Дарылоо-профилактикалык иш-чаралар						
1	Коммунакациялык иштер. (семинар. лекция, тегерек стол, ЖВС, мугалимдердин, окуучулардын, мал ээлеринин, фермерлердин катышуусунда)	2	1	-	1	-
Курт-кумурскалар						
1	Цестодоз собак	800	200	200	200	200

**4-БӨЛҮМ. ЖАЙЫТТАРДЫ БАШКАРУУ ЖАНА ПАЙДАЛАНУУ, АЛАРДЫ ЖАКШЫРТУУ
ЖАНА КАЛЫБЫНА КЕЛТИРҮҮ БОЮНЧА 5 ЖЫЛГА ЧЕЙИНКИ МЕЗГИЛГЕ
АДАПТАЦИЯЛЫК ИШ-ЧАРАЛАРДЫН ОРТО МӨНӨТТҮҮ ПЛАНЫ**

21-таблица. Абалды баалоо анализи

№	Көйгөйлөр	Иш чаралар
Токойлорду жана жайыттарды башкаруу жана пайдалануу боюнча		
1	Атайдын алыскы жайыттарында деградациянын белгилери байкалды	Жайыттардын абалына мониторинг жүргүзүү жана баалоо
2	Которуштуруп жаюунун бузулушунун натыйжасында Чаар-Музоо, Ат-Жайлоо, Ак-Таш, Тогуз-Булак, Кара-Кыр, Көл-Камыш участоктордо ашыкча мал жаюу байкалган.	Сезондук ротацияны жакшыртуу жана эс алуу менен жайыт системасын жакшыртуу
Ветеринардык жана жайыт инфраструктурасы боюнча		
1	Жайыттарда мал суу ичүүчү жайлардын жетишсиздиги	Жайыттарда мал суу ичүүчү жайларды уюштуруу
2	Кара-Кыр жайыт участогунун 35км. жолунун начардыгы	Кара-Кыр жайыт участогунун 35км. жолун калыбына келтирүү
Мал чарбачылыгы жана малдын ден соолугу боюнча		
1	Жасалма уруктандыруу пунктунун жоктугунан малдын асылдуулугун жакшыртуу иштеринин жүргүзүлбөгөндүгү	Малдарды мобилдик жасалма уруктандыруу пунктун уюштуруу. Мобилдик уруктандырууну уюштуруу үчүн зарыл болгон жабдууларды сатып алуу.
ОГУЛдун жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын потенциалын жогорулатуу боюнча		
1	Ийгиликтүү иш үчүн жайыттарды жакшыртуу багытында билим жетишпейт	Жайыттардын абалына МжБ жүргүзүү боюнча тренинг Жамааттык жайыттардын картасын түзүү боюнча тренинг
Суу ресурстары боюнча		
1	Суу ресурстарынын жетишсиздиги	Жасалма мөңгүлөрдү уюштуруу

ЖАЙЫТТАРДЫ БАШКАРУУ ЖАНА ПАЙДАЛАНУУ, АЛАРДЫ ЖАКШЫРТУУ ЖАНА КАЛЫБЫНА КЕЛТИРҮҮ БОЮНЧА 5 ЖЫЛГА ЧЕЙИНКИ МЕЗГІЛГЕ АДАПТАЦИЯЛЫК ИШ-ЧАРАЛАРДЫН ОРТО МӨНӨТТҮҮ ПЛАНЫ

Корутунду таблиця

№	Көйгөйлөр	Иш чаралар	Күтүлүүчү натыйжалар	Аткаруу мөөнөтү
		Жайыт ресурстарын башкаруу		
1	Жайыттардын мониторинг жана баалоо	АА жайыттарынын аймагында, жайыттарды туура пайдалануу үчүн атайын участокторг аңдалып алынат, бул участоктордо жайыттардын абалына жыл сайын мониторинг жүргүзүлүп, алынган натыйжалар ошол эле жердеги башка жайыт аянттарынын абалына баа берүү үчүн колдонулат. Мониторингдин натыйжалары жыл сайын жайыт системасын жакшыртуу жана жайыттарды жакшыртуу боюнча чараларды оңдоо үчүн колдонулат. Жайыттардын абалын жакшыртуу жана көрүлгөн чаралардын натыйжалуулугу боюнча мындан аркы иштер үчүн жайыттардын абалына жыл сайын мониторинг жүргүзүү пландаштырылууда	Жайыттардын абалы турукташат. Жайыт чөптөрүнүн санаты жакшырат, кунардуулугу артат.	Жыл сайын
2	Жайыттарды пайдалануу	Жайыт адиси, АО, ЖК менен бирдикте жайыт пайдалануу планы иштелип чыгат		Жыл сайын
3	Жайыттарды пайдалануу	Акыркы жылдардагы мониторингдин маалыматтарын талдоо, калктуу пункттарга жакын жазгы жайыт участокторунда белгиленген нормадан бир кыйла ашыкча экендигин көрсөттү. Бул участоктордун абалына терс таасирин тийгизет. Бул участоктор үчүн мал жаюу системасы иштелип чыгып, малдардын сыйымдуулугун жараша бөлүштүрүлдү. Жана жайытка чыгуунун тартиби жана графиги иштелип чыкты.	Деграляциянын жайылуу коркунучу бар участоктордо интенсивдүү которуштуруу системасын колдонуу пландаштырылууда. Мжбнын жыйынтыгы менен жайыттардын абалы аныкталып, анын негизинде жайыт которуштуруу пайдалануу колдонулат, өз убагында эс алдыруу, рационалдуу пайдалануу жана жайыт аянттарын жакшыртуу камсыз кылынат. Жайыттардын абалын жакшыртуу жана жайыт участокторунун түшүмдүүлүгүн жогорулатуу үчүн бир аз деграляция болгон аймактарды эс алдыруу сунушталууда.	Жыл сайын
4	Жайыттарды башка	Атай айыл аймагынын жайыт пайдалануучулары малды		Жыл сайын

максаттар пайдалануу башкаруу	үчүн жана	кышында тоюттандыруу үчүн чөп даярдалат. Ошондой эле, картада жер тилкелери башка максаттарга пайдаланылган жерлери да чагылдырылган (картада сөзсүз түрдө көрсөтүү керек). Толук маалымат төмөндө 21-таблицалада көрсөтүлгөн.		
Айыл чарба багытындагы жер ресурстарын башкаруу				
1	Жер фондусун жакшыртуу	Кунарсыз, кыртышы начар айыл чарба жерлерди кыска жана узак мөөнөттүү жеңилдетилген ижарага берүү менен калыбына келтирүү. Жыл сайын көзөмөлгө алуу.	Жер кыртышынын асылдуулугун, айыл чарба жана токой чарба багытындагы жерлердин продуктуулугун калыбына келтирүү жана жогорулатууга багытталган уюштуруучулук, экономикалык жана башка иш-чараларды уюштуруу. Мындай жерлерди ижара баасын төмөндөтүү жолу менен өздөштүрүү жана калыбына келтирүү максатында орто мөөнөттүү ижарага берүү. Тоют топтоо максатында көп жылдык чөп уругун себүү, агрохимиялык жер семирткичтерди колдонуу, био жер семирткичтерди колдонуу.	2025-29
2	Мелиорациялык иш чараларды калыбына келтирүү	Мелиорациялык иш чараларды калыбына келтирүү	Кунарсыз жайыт аянтты жакшырат.	2025-29
3	Жайыт тилкесинин туруктуулугун сактоо, бадалдарды тигүү	Жайыт тилкесинин туруктуулугун сактоо, бадалдарды тигүү	Өндүрүмдүүлүк жана түшүмдүүлүк узак убакыт аралыгында туруктуу болуп жайыт өсүмдүктөрдүн көп түрлөрү өсөт.	2025-29
Токой эмес жер ресурстарын башкаруу				
1	МТФ жайыт ресурстарын баалоо	МТФ кызматкерлери менен биргеликте жайыт сыйымдуулугу, түшүмдүүлүгү аныкталып, жыл сайын баалоо жана мониторинг жүргүзүлүп турат.		Жыл сайын
2	МТФ жайыттарына мал жаюу	МТФ кызматкерлери, АО менен бирдикте мал жаюу графиги түзүлүп турат		Жыл сайын
Токой ресурстарын башкаруу				
1	Токой ресурстарын көбөйтүү	Атай, Карл-Маркс, Арал, Бирдик айылдарындагы токойлордун сакталышын, аларды өрттөн коргоону, зыянкечтерден жана илдеттерден сактоо, жанайы жаныбарлар жашаган чөйрөнү коргоо, кыртышты сактоочу	Токойлордун өстүрүлүшүн, корголушун жана сакталышын алардын экологиялык, жана санитардык	2025-29

		жана башка пайдалуу касиеттерин сактоо жана күчөтүү, токойлорду калыбына келтирүүнү жана өстүрүүнү, алардын түрдүүлүк курамы менен сапатын жакшыртуу, токойлорду жана токой фондусунун жерлерин сарамжалдуу пайдаланууну, алардын өнүмдүүлүгүн жогорулатуу, улуттук токой саясатынын принциптеринин, илимдин, техниканын жана алдыңкы тажрыйбанын негизинде, Кыргыз Республикасынын чарбасынын артыкчылыктан тармагы катары токой чарбачылыгынын натыйжалуулугун жогорулатууну камсыз кылуу келечек пландар бар.	абалынын жакшыртылышын, аны багууну, токойлордун мүмкүнчүлүгүн жана токой жер кыртышынын асылдуулугун жогорулатууну, токойду пайдаланууну уюштурууну, токойду пайдаланууну камсыз кылууга жана токой чарбасын жүргүзүү боюнча башка милдеттерди аткаруу, Чарбалык иштерди токойдун чөйрө түзүүчү жана коргоочу милдеттеринин сакталышын, ошондой эле дарактарды калыбына келтирүү, дары – дармек чөптөрдү чогултуу үчүн ыңгайлуу шарттарды камсыз кылуучу ыкмалар менен жүргүзүүгө, токойлорду коргоо жана сактоо, жаныртып өстүрүү жана сарамжалдуу пайдалануу негизги приоритеттүү максаттарга кирет.	2025-29
2	Питомниктерди уюштуруу	МТФ кызматкерлери менен бирдикте токой ресурстарын көбөйтүү, токойлорду кеңейтүү, жакшыртуу максатында биргелешкен аракеттер менен МТФ тилкелеринде питомниктер уюштурулат.	Токой аянттарын 25%га кеңейтүү	2025-29
3	Токойдун жылан эмес (недревесных) ресурстарын пайдалануу	Токойдун куураган жыгачтарын отун катары пайдаланып келишкен. Бул боюнча МТФ кызматкерлери менен бирдикте куурган эмес массанын да отун катары кыйылып кетпешин, алдын алуу боюнча иш чаралар жүргүзүлөт. Ошондой эле мөмө жемиш бактарын асыроо, жакшыртуу, көбөйтүү аркылуу арбын пайда табуу жана жаратылыштын бузулушунун алдын алуу		2025-29
4	Мамлекеттик токой фондусунун жерлерин дыйканчылык, чөп чабуу жана бал челектерди жайгаштыруу үчүн пайдалануу.	Аарычылык учурда жогорку деңгээлде өнүгө баштагандыгына байланыштуу токой аянттарына да жайгаштырылышы зарыл. Муну менен чаңдаштыруу аркылуу токой өсүмдүктөрүнүн жакшырышына шарт түзүлөт жана чөп чабындылар кеңейип, тоют камдоодо жеңилдик көбөйөт. Мындан сырткары дары чөптөрүнүн уругун сээп, аны көбөйтүү каралууда.		2025-29
5	МТФ жерлерин маланий-ден соолукту чыңдоо	Токой аянттарына маданий эс алуучу, ден соолукту чыңдоочу, туристтерди кабыл алуучу жайлар жыл сайын		2025-29

	максатында пайдалануу	жакшырууда. Учурда Арал айылындагы токойлордо 4 комплекс иштен жатат. Келерки 5 жылдын ичинде мындай комплекстерден дагы 5-6 ачылышы күтүлүүдө.		
6	Бак отургузуу	МТФ кызматкерлери менен биргеликте питомниктерде өстүрүлгөн көчөттөрдү МТФ токой аянттарына ошондой эле башка айыл чарба жерлерине отургузуу. Ошондой эле жер көчкүдөн сактоо макчатында бадалдарды жана бактарды отургузуу.		2025-29
Суу ресурстарын пайдалануу				
1	АА аймагынын суу жетишкен аймактарына суу чыгаруу	Атай айыл аймагы тоолуу аймак болгондуктан көпчүлүк суулар, дарыялар жердин төмөнкү бөлүгү менен агып, бийик деңгээлде турган аймактарга суу алып чыгуу татаал. Ошол себептен, көпчүлүк аймактарга насос менен суу жеткирүү койтойу көп жылдардан бери чечилбей келет. Ошол сыяктуу эле жайыт жерлерин дагы насос менен сугаруу аркылуу жайыттарды жакшыртуу иш аракеттери пландаштырылууда.	Деграацияланган жайытты 25%ке азайтууга мүмкүнчүлүк болот.	2025-29
2	Суу коргоо зоналарын түзүү	Суу, дарыя боюндагы айдоо аянттарына кыш мезгилинде суу жайып, муз тоңдуруу жолу менен жазгы сугат иштерин жеңилдетүү аркылуу мол түшүм алуу планга коюлган.	Суу ресурстарын үнөмдүү пайдалануу мүмкүнчүлүгү түзүлөт	2025-29
3	Суу ресурстарынын жетишсиздиги	Жасалма мөңгүлөрдү уюштуруу	түшүмдүү жайыттарды алууга мүмкүнчүлүк берет	2025-29
Биологиялык ресурстарды башкаруу				
1	Эң маанилүү биотүрдүүлүккө мониторинг жүргүзүүнү	Жергиликтүү калк сасык матаал, эндик, тоо пияз сыяктуу дары өсүмдүктөрүн чогултат жана аны менен катар алардын жок болуп кетешин камсыздоо үчүн көп санда чогултууга жол берилбейт. Ошондуктан, бул көйгөйдүн алдын алуу үчүн атайын элдик көзөмөл уюштурулуп, дары өсүмдүктөрүн коргоо, аларды көбөйтүү-өстүрүү боюнча иш чаралар жүргүзүлөт.		Жыл сайын
2	Кичи корук аянттарын уюштуруу	Кара-Булак участкасында корук уюштурулуп, пилоттук негизде 5 жылдан бери иштөөдө. Анын жыйынтыгы менен башка участкаларда да уюштуруу аркылуу жайытты жакшыртуу, эс алыруу жана салыштыруу.		2025-29
3	Малдын кыгын максаттуу пайдалануу	Малдын кыгынан биогаз өндүрүүнү өздөштүрүү аркылуу айыл элин газ отуну менен камсыз кылуу. Ошондой эле малдын ашыкча кыгын максаттуу аянттарга төгүү.	Малдын кыгынын талаага таштанды катары төгүлүүсүн азайтат. Көмүрдү отун катары пайдалангандар азайып, газ колдоно баштаса абага көмүр кычкыл	2025-29

4	Кой жүнүн иштетүү	Кой жүнүн таштанды кагары талаага таштоону жоюу. Жүн иштетүүчү жабдыктарды сатып алуу, цех ачуу менен ар кандай буюмдурады, кийимдерди жасоону уюштуруу.	газынын бөлүнүп чыгышы кыйла азаят. Жаратылыштын булганышы азаят. Аял жолдошторго кошумча киреше табуучу булактар ачылат. Фермерлердин кирешеси көбөйөт.	2025-29
Мал чарбасын башкаруу				
1	Малдын асылдуулугун жакшыртуу	Учурда “Абердин Ангусс”, “Симментал”, “Ала-Тоо” “Швиц” породасындагы уйлар өлкөбүздүн ар кай жагынан сатылып келинип, малдын породаасы бир аз жакшырууда. 2018-жылы эт багытындагы Абердин Ангусс породасындагы булактар алып келингенден кийин уйлардын сапаты жогорулап, бул аракеттер өтө кызыгуу менен дагы да уланууда. 2019-2020-жылдарда 18, 2023-жылы 29, 2024-жыл 30тан ашуун Абердин Ангусс музоолору алынган. Учурда жалпы (алынган музоолордон дагы тараган алынган музоолорду кошкондо) аталган породадагы уйлар бар. Мындан сырткары дагы 20 породалуу булактарды алып келүү, ошондой эле сүт багытындагы уйларды кобойтуу үчүн ошол породадагы 20 бука сатып келүү пландалууда. Жыл сайын малдын башынын кобойушу менен тоют балансын бирдей кармап-туруу жолго коюлат. Насос менен суу жеткирүү аркылуу айдоо аянттарын кеңейтип, ошондой эле жаңы айдоо аянттарын түзүп, буудай, арпа, жүгөрү ж.б. өсүмдүктөрдү өндүрүү жолго коюлат. Жүгөрү буга чейин натуралдуу тоют болуп келсе, чыктуу тоют даярдоочу цехтерди ачуу менен силос даярдалып, малдын тоютунун сапатын жогорулатуу пландаштырылууда.	Мунун жыйынтыгында эт өндүрүмдүүлүк 30% жана сүт өндүрүмдүүлүк 40%га жогорулайт.	2025-29
2	Тоют базасын жакшыртуу			2025-29
3	Эпизоотияга каршы иш чаралар	АӨ ветеринардык адиси райондук ветеринардык жана фитосанитардык инспекциясы менен биргеликте жана жеке ветеринарлардын катышуусу менен эпизоотияга каршы иш чаралар өз мезгили менен жүргүзүлүп турат.		Жыл сайын
Токойлорду жана жайыттарды башкаруу жана пайдалануу				
1	Чаар-Музоо, Ат-Жайлоо, Ак-Таш, Тогуз-Булак, Кара-Кыр, Көл-Камыш участкактордо деградациянын белгилери байкалды	Жайыттардын абалына мониторинг жүргүзүү жана баалоо	Деградациянын себептери аныкталып, аларды жоюу чаралары белгиленди.	2025-29

2	Которуштурул жаюунун бузулушунун натыйжасында Чаар-Музоо, Аг-Жайлоо, Ак-Таш, Тогуз-Булак, Кара-Кыр, Көл-Камыш участоктордо ашыкча мал жаюу байкалган.	Сезондук ротацияны жакшыртуу жана эс алуу менен жайыт системасын жакшыртуу	Сезондук которуштурул айдоону киргизүүнүн натыйжасында жакынкы жайыттар жайында толугу менен эс алат, анын натыйжасында чөптүн багы калыбына келтирилет.	2025-29
Ветеринардык жана жайыт инфраструктурасы				
1	Айылдарда сугаруучу жайлардын жетишсиздиги	Айылдарда сугаруучу жайларды уюштуруу	Атай айыл аймагындагы айылдарда сугаруучу жерлерди уюштуруу. Жаз мезгилинде малды участок боюнча бирдей бөлүштүрүүгө мүмкүндүк берет. Бул жазгы жайыттын аймагын сарамжалдуу пайдаланууга жана аянттагы участоктордогу оорчулукту азайтууга мүмкүндүк берет.	2025-29
2	Кара-Кыр жайыт участкасынын 35км. жолунун начардыгы	Кара-Кыр жайыт участкасынын 35км. жолун калыбына келтирүү	Кара-Кыр участкасында узундугу 35 км болгон жол калыбына келтирилет, бул 100га аянттагы мурда жетүүгө мүмкүн болбогон жайыт участкасын пайдаланууга мүмкүндүк берет	2025-29
Мал чарбачылыгы жана малдын ден соолугу				
1	Жасалма уруктандыруу пунктунун жоктугунан малдын асылдуулугун жакшыртуу иштеринин жүргүзүлбөгөндүгү	Малдарды мобилдик жасалма уруктандыруу пунктун уюштуруу. Мобилдик уруктандырууну уюштуруу үчүн зарыл болгон жабдууларды сатып алуу.	Малдын асылдуулугун арттырууга мүмкүндүк берет	2025-29
ОГУЛдун жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын потенциалын жогорулатуу				
1	Ийгиликтүү иш үчүн жайыттарды жакшыртуу багытында билим жетишпейт	Жайыттардын абалына Мжб жүргүзүү боюнча тренинг Жамааттык жайыттардын картасын түзүү боюнча тренинг	Жайыттарды башкаруу боюнча билимдер пайдалануу, бул ОГУЛдун ишин жогорулады, жана ОГУЛду туруктуу түзүмгө айландырууга мүмкүндүк берет	2025-29

Таблицалар жыйындысы

22-таблица. Жайыттардын абалын мониторинг жүргүзүү жана баалоо боюнча иш-чаралар

№	Жайыт участогунун аталышы	Жайыт түрү	Пайдалануу сезону	Аянты, га	МжБ өткөрүү үчүн тандалып алынган жайытучастогу	Жылдар боюнча МжБ жүргүзүү				
						2025	2026	2027	2028	2029
1	Чаар-Музоо	алыскы	жай	3497	Чар музоо	x	x			
2	Ат-Жайлоо	алыскы	жай	4413	Ат-Жайлоо	xx	x	x		
3	Ак-Таш	алыскы	жай	2005	Ак-Таш			x	x	
4	Кара-Кыр	алыскы	жай	3598	Тогуз-Булак				x	x
5	Көл-Камыш	алыскы	жай	1321	Кара Кыр				x	x

23-таблица. 2025-2029-жылдарга жайыттарды эс алдыруу/ которуштуруп жасоу графиги

Жайыт участогу	аянты, га	сезону	жылдар				
			2025	2026	2027	2028	2029
Кара-Кыр	4506	жай	Эс алдыруу	СНГВ*	СНГВ	СНГВ	Эс алдыруу
Кара-Булак	3635	жай	СНГВ*	Эс алдыруу	СНГВ	Эс алдыруу	СНГВ
Ак-Таш	4005	жай	СНГВ*	Эс алдыруу	СНГВ*	Эс алдыруу	СНГВ*
Чаар музоо	18197	жай	Эс алдыруу	Эс алдыруу	СНГВ*	СНГВ*	СНГВ*
Ат-Жайлоо	5847	жай	СНГВ*	Эс алдыруу	Эс алдыруу	СНГВ*	СНГВ*

24-таблица. Мал жасоу графиги

Жайыт участогу	Жайыт түрү	Аянты, га	Мал жасоу мезгили
Чаар-Музоо	Жайлоо	3497	01.05-15.09.
Ат-Жайлоо	Жайлоо	4413	01.05-15.09.
Ак-Таш	Жайлоо	2005	01.05-15.09.
Кара-Кыр	Жайлоо	3598	01.05-15.09.
Көл-Камыш	Жайлоо	1321	01.05-15.09.
Жаңы -Арык	Жайлоо	1950	01.05-15.09.
Көк-Чөө	Жайлоо	730	01.05-15.09.
Кара-Таш	Жайлоо	403	01.05-15.09.
Беш-Абышка	Жайлоо	493	01.05-15.09.
Атайдын үстү	Жайлоо	1353	01.05-15.09.
Чоң Сасык-Булак	Жайлоо	2800	01.05-15.09.
Чоң-Дөбө	Жайлоо	2173	01.05-15.09.
Кара-Көң	Жайлоо	1153	01.05-15.09.

25-таблица. Жайыттарды башка максаттар үчүн пайдалануу жана башкаруу планы

№	Жайыт	Жайыт	Анын ичинен, жайыттарды башка максаттарда пайдалануу боюнча, га
---	-------	-------	---

	участогу	участогун аянты, га	Аңчылык	Аарычылык	Туризм	Жеңил салмактагы байланыш конструкцияларын орнотуу	Тоо кендери	Тоют жана отун даярдоо	Кымыз менен дарылоо	Дары чөптөрдү, мөмө-жемиштерди жыйноо	Эс алуу	Баары
1	Кара-Булак	3635	0,3	-	-	-	-	150	-	-	-	-
2	Уй -Булак	1004	-	-	-	-	-	50	-	-	-	-
Баары:		4639	0,3	-	-	-	-	200	-	-	-	-

26-таблица. МТФ жайыттарына мал жаюу графикси

Токой жайыт участогу	Пайдалануу мезгили боюнча жайыттын түрү	аянты, га	Мал жаюу мезгили
Туура-Кайың	Жайлоо	1913	01.05-15.09.2025
Күрөбөс	Жайлоо	839	01.05-15.09.2025
Үйрүм Баш	Жайлоо	1470	01.05-15.09.2025

4.9. Иш -чаралар жана инвестициялар

ОГУЛдун айыл өкмөтү менен биргеликте пландаштырылган негизги иш-чаралары төмөнкү багыттар боюнча болот:

- Мал жаюу системасын жакшыртуу
- Жайыттардын абалын жакшыртуу
- Жайыт инфраструктурасын өнүктүрүү жана реконструкциялоо
- Мал чарбасын өнүктүрүү
- Малдын ден соолугун жакшыртуу
- Климаттын өзгөрүшүнө адаптация
- Гендерге басым жасоо менен киреше алып келүүчү иш-чаралар
- Потенциалды жогорулатуу

27-таблица. Инвестициялык план

№	Иш чаралар	Жайгашкан жери	Мөөнөтү (башталышы, бүтүшү)	Керектелүүчү сумма, миң сом	Каржылоо булагы, миң сом			
					АА	Проект	башка (демөөрчүлөр)	Башка булактар
2025-2030 жж.								
1	Атай айыл аймагына ветеринардык сервиз уюштуруу	Арал айылы	2025-29	2 000	0	2 000	0	0
2	Кара-Булак жайытына көп жылдык чөп уругун себүү	Кара-Булак участкасы	2025	450	0	450	0	0
3	Сүт азыктарын кайра иштетүүчү цех	Арал айылы	2025	1 200	0	1 200	0	0
4	Колбоор участкасына мөмө жемиш бактарын отургузуу	Колбоор	2025	1 300	0	1 300	0	0
5	Атай айыл аймагына	АА	2025	4 850	0	4 850	0	0

	атайын техника (грейдер) сатып алуу							
	Бардыгы:			9 800	0	9 800	0	0

28-таблица. Жайыттарды пайдалануудан түшкөн каражаттардын булактары

Киреше булактары	Жалпы сумма
Жайыт пайдалануудан түшкөн кирешелер	1 100 000
Жайыттарды башка максаттарга пайдалануудан түшкөн каражаттар	250 000
Башка демөөрчүлөр (АО)	0

5-БӨЛҮМ. КИРЕШЕ АЛЫП КЕЛҮҮЧҮ ИШ-АРАКЕТТЕРДИН АБАЛЫ ЖАНА ӨНҮГҮҮСҮ*

5.1. Аялдар үчүн шарттарды жана мүмкүнчүлүктөрдү жакшыртууну эске алуу менен кошумча нарк чынжырларын түзүү потенциалын талдоо

29-таблица. ААнын негизги ресурстары жөнүндө маалымат

Негизги ресурстар	Учурдагы нарк чынжырлары	Тоскоолдуктар	Өнүктүрүү үчүн мүмкүнчүлүктөр
Токой ресурстары			
Суу ресурстары	Балык чарбасы	Финансылык колдоонун аздыгы, өздүк каражаттын жетишсиздиги	Мал чарбачылыгы менен кошумча киреше алуу аркылуу өнүктүрүү
Айыл чарба ресурстары	Үй шартында сүттү кайра иштетүү (курут, сары май, быштак, айран, сүзмө)	Сүт иштетүүчүлөрдүн ирикмелеринин жоктугу	Айыл өкмөт деңгээлинде натуралдык өндүрүчүлөрдүн логистикалык борборун түзүүгө көмөктөшүү
Аарычылык	Бал өндүрүү, аарычылыкты өркүндөтүү	Балды сатууда чынжырчанын жоктугу	Балчылар ассоциациясын уюштуруп, балды жарнамалоо
Башка			

5.2. КНЧти түзүү жана өнүктүрүү стратегиясы *

ОГУЛдун жумушчу тобу тарабынан өткөрүлгөн фокус топтордун ичинен аялдар тарабынан көтөрүлгөн сунуштар :

- Экотуризмди өнүктүрүү;
- Мөмө-жемиш кургатуучу жабдууларды алуу;
- Асыл тукум сүттүү уйларды сатып алуу;
- Мөмө-жемиш бакчаларын уюштуруу;
- Күнөсканаларды уюштуруу;

6-БӨЛҮМ. ЖАРАТЫЛЫШ РЕСУРСТАРЫН БАШКАРУУДАГЫ ГЕНДЕРДИК АСПЕКТИ

6.1. Гендердик тенчилик жана жаратылыш ресурстарын туруктуу башкаруу

Жаратылыш ресурстарын туруктуу башкаруу планын түзүү үчүн гендердик-сезимтал форматта маалыматтарды талдоо жүргүзүү зарыл-башкача айтканда, ресурстарга жетүүдө жана контролдоодо, экономикалык ишмердүүлүктө жана жаратылыш ресурстарын пайдалануу методдорунда аялдар менен эркектердин тажрыйбасын талдоо. Ошондой эле, улуу муундун тажрыйбасын эске алуу, жаштарды даярдоо жана аз камсыз болгон үй-бүлөлөр жана аялдар жетектеген үй-бүлөлөр сыяктуу аялуу топторду колдоо маанилүү. Ошентип, бардык топтордун анын ичинде аялдардын пикирин жана муктаждыктарын эске алуу, жаратылыш ресурстарын туруктуу башкаруунун комплекстүү планын даярдоонун маанилүү элементи болуп саналат.

6.2. Гендердик бөлүштүрүлгөн маалыматтарды чогултуу

Жаратылыш ресурстарын туруктуу башкаруунун гендердик-сезимтал планын түзүүнүн алкагында талдоо жүргүзүү үчүн эркектер менен аялдардын тажрыйбасындагы жана муктаждыктарындагы көйгөйлөрдү жана айырмачылыктарды аныктоо үчүн эркектер жана аялдар боюнча бөлүнгөн маалыматтарды (гендердик-бөлүнгөн же гендердик-дезагрегацияланган маалыматтар) чогултуу жана пайдалануу зарыл.

31-таблица. Жаратылыш ресурстарын башкаруунун гендердик аспектинин жыйынды таблицасы

Багыттар	Жыйналган маалыматтар	Эркектер менен аялдардын тажрыйбасындагы аныкталган айырмачылыктар	Аялдар аныкталган тоскоолдуктар үчүн
Жаратылыш ресурстарына жетүү	Жайыт тоютун даярдоо, дары чөп чогултуу, мөмө жемиш чогултуу, отун даярдоо, сугат маселелери, суу топтоо.	Дээрлик 80%дан жогору эркектер катышат. Аялдардын катышы 20%.	Физикалык мүмкүнчүлүктүн төмөндүгү
Чечим кабыл алууга катышуу	Чакан долбоорлорду талдоо, комплекстүү план иштен чыгууга катышуу, жылдык план түзүүгө катышуу, отчеттук чогулуштарга катышуу, конференцияга катышуу.	55%дан ашыгын аял жолдоштор түзөт.	Тоскоолдук жок
Иш менен камсыз болуу деңгээли жана экономикалык ишмердүүлүктүн түрлөрү	Аялдар үй шартында жеңил жумуштарды аткарат. Сүт азыктарын кайра иштетүү, жүндү, терини кайра иштетүү, туристтерди кабыл алуу, конок үйлөрдү иштетүү, ашкана бизнеси, балык өстүрүү.	95% пайызы аял жолдошторго тиешелүү.	Тоскоолдук жок
Билим берүү жана финансылык ресурстарга жетүү	Тренингдер, семинарлар, тажрыйба алмашуулар, атайын окуулар, Насыялар, гранттар, пособиелер...	Көпчүлүк билим берүү ресурстарына аялдардын катышы жогору.	Тоскоолдук жок

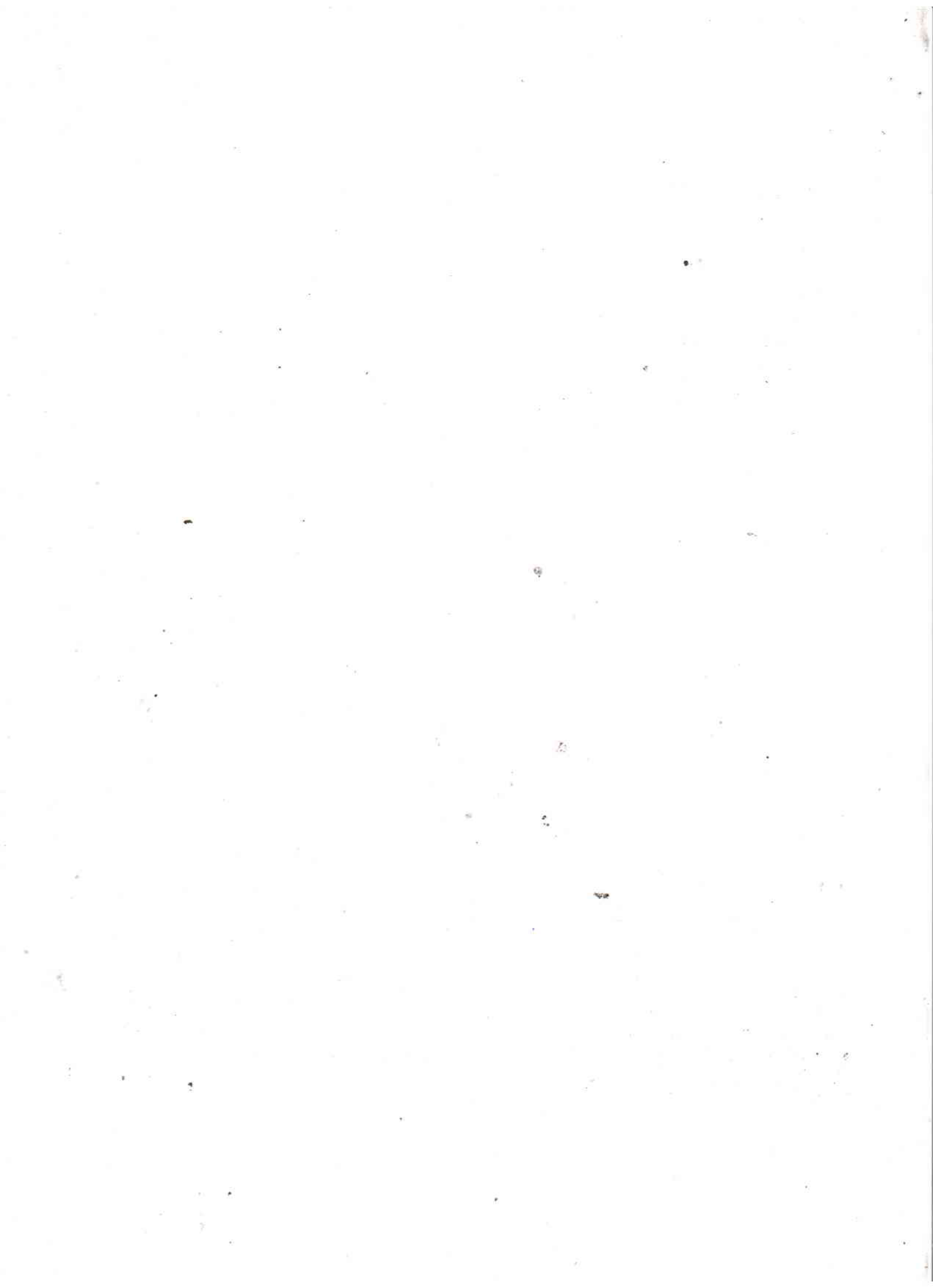
Гендердик бөлүштүрүлгөн маалыматтарды чогултуу (25-таблица колдонмого ылайык талданган).

6.3. Жаратылыш ресурстарын башкаруунун гендердик планын иштеп чыгуу

Бул пунктта максаттар жана милдеттер белгиленет жана жаратылыш ресурстарын гендердик-сезимтал башкаруунун планы келтирилет, ал төмөнкү таблица түрүндө таризделет

32-таблица. Жаратылыш ресурстарын башкаруунун гендердик планын иштеп чыгуу

Аныкталган көйгөйлөр (багыттар боюнча)	Иш-чаралар	Күтүлгөн жыйынтыктар	Индикаторлор	Ишке ашыруу мөөнөтү
Жаратылыш ресурстарына жетүү				
1. Мөмө жемиштерин чогултууга шарт түзүү	Грант алуу үчүн чакан долбоордук сунуш даярдоо, грант алуу, ишке ашыруу	20-25 аял жумуш менен камсыз болот, кошумча киреше алат	20 % айыл тургундарынын үй-бүлөсү кышкы сезонго мөмө жемиш менен камсыз болушу	2026-2027
2. Сүтгү кайра иштетүүчү цех ачуу	Грант алуу үчүн чакан долбоордук сунуш даярдоо, грант алуу, ишке ашыруу	20-30 аял жумуш менен камсыз болот, Кошумча нарк чыгжыр түзүмү боюнча 100-150 аял жумуш менен камсыз болот, Бенефициарлардын саны 500-700.	Айыл дүкөндөрүндө фасовкаланган сүт азыктары (айран, курут, йогурт, каймак) сатылат	2026-2029
Чечим кабыл алууга катышуу				
1. Отчеттук чогулуштар	Отчеттук чогулуштардын мөөнөтүн белгилөө, катышуучуларды аныктоо, кабарлоо, уюштуруу, өткөрүү, добуш берүүгө катышуу, жыйынтыгын чыгаруу	Чогулуштар өткөрүлөт	35-45% аялдардын катышуусу	Ар жыл сайын
Иш менен камсыз болуу деңгээли жана экономикалык ишмердүүлүктүн түрлөрү				
1. Туризмди өнүктүрүү	Туризмди өнүктүрүү багытындагы чакан долбоорлорду ишке ашыруу	Туристтерди кабыл алуучу жайлар, ГИД компаниялар, ашканалар, жатаканалар ачылат	Айыл аймагына келген туристтердин саны 20%га жогорулайт	2026-2029
2. Балык чарбасын көбөйтүү	Донорлор жана жеке инвестициялар аркылуу чакан долбоордук сунуштар менен балык чарбаларын ачуу	Учурда иштеп жаткан балык чарбалары конкуренттүүлүктүн өсүшү менен талапка ылайык кызмат көрсөтө баштайт	Өндүрүлгөн балыктын көлөмү 50%га жогорулайт жана балыктын түрү көбөйөт.	2026-2029
Билим берүү жана финансылык ресурстарга жетүү				
1. Финансылык	Тренингдерге,	Финансылык		2026-2029

ресурстарга жетүү үчүн билим алуу	семинарларга, тажрыйба алмашууларга катышуу	ресурстарга жетүү үчүн жетиштүү билим алынат.		
--------------------------------------	--	---	--	--

7-БӨЛҮМ. КОМПЛЕКСТҮҮ БАШКАРУУНУН ЖЫЛДЫК ПЛАНЫ

Жылдык план – токой пайдалануучулардын жана жайыт пайдалануучулардын сунуштарын жана арыздарын эске алуу менен түзүлөт жана Кыргыз Республикасынын токой жана жер мыйзамдарынын талаптарына жооп берүүгө тийиш.

Жылдык план – таблицалар, максаттуу программалар, иш-чаралардын пландары, карталар, календардык графиктер ж. б. түрүндө иштелип чыгат.

Жылдык план – жергиликтүү өз алдынча башкаруунун өкүлчүлүктүү органы тарабынан бекитилгенден кийин аткаруу үчүн милдеттүү болуп саналат.

Жылдык пландын мазмуну. Жылдык план камтууга тийиш:

1. Жайыттарды башкаруу маселелери боюнча айыл өкмөтүнүн жана ОГУЛдун ишинин оперативдик графиги

33-таблица. Операциялык иш тартиби

№	Иш-чаралар	2025-жыл												Жооптуу
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1	Жайыт пайдалануучулардын жылдык чогулушу													ОГУЛ, МИ, АО
2	А/А малды эсепке алуу													ОГУЛ, МИ
3	2025 -жылга жылдык планды айылдык Кенештин сессиясына алып чыгуу													ОГУЛ, МИ, АО
4	Жайыт питомниктерин уюштуруу													ОГУЛ, МИ, АО
5	Жайыттардын абалына мониторинг жана баалоо жүргүзүү													ОГУЛ, МИ, АО
6	Малдарга ветеринардык эмдөө иштерин уюштуруу жана жүргүзүүгө көмөктөшүү													ОГУЛ, МИ, АО
7	Кунарсыз жайыт аянттарына көп жылдык чөптүн үрөндөрүн себүү													ОГУЛ, МИ, АО
8	Жайыт инфратүзүмүн жакшыртуу иштерин жүргүзүү													ОГУЛ, МИ, АО

2. Мал жаюунун календардык планы жана графиги

Ар кайсы участкактордо мал жаюунун тартибин, жайыттын болжолдуу мөөнөттөрүн жана мезгилин көрсөткөн жайыт графиги. Мал жаюунун графиги. Кыргызгидрометтин аба

ырайынын болжолдоосун эске алуу менен түзүлөт жана сакталат(айлык болжолдоо, 3 күндүк болжолдоо жана катуу шамал жөнүндө эскертүү). Иш процессинде ай сайынкы божомол 3 күнгө болжолдоо жана жайыттарда бороон-чапкын тууралуу эскертүүлөр менен жаңыланат. Мал жаюу графиги мал жаюу схемасынын ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

34-таблица. Мал жаюу графиги

№	Жайыт участогу	Аянты га	Сыйым дуулугу	Мөөнөтү	Жайытка чыккан малдар		Малчы
					КРС+ жылкы	МРС	
Арал, Бирдик айылдары							
1	Чаар-Музоо	3497	2475	1.05-15.09	34	700	Бороев К
2	Ат-Жайлоо	4413	433	1.05-15.09	160	900	Чоялиев К, Байызов Ж, Калчаев М.
3	Ак-Таш	2005	359	1.05-15.09	822	565*	Мусалиев Б. Тотоев Ж. Абдрахманов А. Булакбаев К.
4	Кара-Кыр	3598	595	1.05-15.09	15	750	Саадабаев М. Сыдыков Т.
5	Көл-Камыш	1321	296	1.05-15.09	34	1000	Бактыгул у Т. Байбеков Э. Акибаев А.
6	Жаңы -Арык	1950	522	1.05-15.09	34	1000	Бактыгул у Т. Байбеков Э. Акибаев А.
7	Көк-Чөө	730	170	1.05-15.09	36	300	Турсов П.
8	Кара-Таш	2022	387	1.05-15.09	12	500	Саадабаев М.
9	Кеме	422	139	15.09-01.05	39	1060	Чоялиев К Бороев К.
10	Ноот	677	206	15.09-01.05	110	700	Байызов Т.
11	Чийлүү-Колот	1305	379	15.09-01.05	-	400	Кутунаев Ж.
12	Как-Көл	1000	1339	15.09-01.05	129	250	Опоков Т.
13	Көк-Жардын сабы	1081	317	15.09-01.05	33	450	Тентиев Т.
14	Бытбылдык	1304	396	15.09-01.05	15	200	Кочкорбаев Ж.
15	Көк-Бел	1100	386	1.05-15.09	10	800	Мокеев К.
16	Үч-Чоку	1411	359	1.05-15.09	110	17	Алманбетов Б.
17	Ак-Корум	2092	205	1.05-15.09	300	-	Мокеев У.
18	Кыз-Төр	2007	603	1.05-15.09	29	800	Борбиев К. Кочкорбаев С.
19	Муз-Төр	1846	323	1.05-15.09	220	-	Насырынбеков К. Арабеков А.
Атай, Карл- Маркс айылдары							
1	Кара-Таш	403	37	15.09-01.05	14	750	Сейдакматов Э.
2	Беш-Абышка	493	128	15.09-01.05	15	200	Кочорбаев С.
3	Атайдын үстү	1353	387	15.09-01.05	-	550	Рысбаев Б.
4	Чоң Сасык- Булак	2800	490	15.09-01.05	50	500	Манапбаев С.
5	Чоң-Дөбө	2173	54	15.09-01.05	51	45	Жалилов Б. Мааткеримов Т.
6	Кара-Көң	1153	145	1.05-15.09	29	-	Токтонаалы у Б.
7	Уй-Булак	1004	253	1.05-15.09	71	6	Сулайманов Д.
8	Долоно	3019	153	1.05-15.09	41	45	Омуралиев А.

							Мамбеталиев У.
9	Сойломо	1308	161	1.05-15.09	21	17	Сатыбалды у Д.
10	Шамалды-Кыр	1035	97	1.05-15.09	40	15	Сулайманов Б.
11	Көк-Дөбө	1020	280	1.05-15.09	21	15	Кубаков К.
12	Көл	462	34	1.05-15.09	20	20	Буржуев Ч.
13	Сары-Кыр	538	156	1.05-15.09	24	80	Кайыпбеков Э.
14	Кара-Таш	403	37	1.05-15.09	15	20	Эркинбек у Ж.
15	Беш-Абышка	493	128	1.05-15.09	20	22	Базарбаев Т.
16	Атайдын үстү	1353	387	1.05-15.09	22	60	Алымбеков Т.
17	Чоң Сасык-Булак	2800	490	15.09-01.05	22	25	Мусаев А.
18	Чоң-Дөбө	2173	54	15.09-01.05	38	38	Абсейитов Т.
19	Кара-Көн	1153	145	15.09-01.05	20	30	Кайыпбеков Ы.
20	Уй-Булак	1004	253	15.09-01.05	24	80	Кайыпбеков Э.
21	Долоно	3019	153	1.05-15.09	71	6	Сулайманов Д.
22	Сойломо	1308	161	1.05-15.09	32	30	Мааткеримов Т.
23	Шамалды-Кыр	1035	97	1.05-15.09	38	38	Абсейитов Т.
24	Көк-Дөбө	1020	280	15.09-01.05	15	200	Кочорбаев С.
25	Көл	462	34	15.09-01.05	-	550	Ырысбаев Б.
26	Сары-Кыр	538	156	15.09-01.05	14	750	Сейдакматов Э.
27	Кара-Таш	403	37	15.09-01.05	50	500	Манапбаев С.

3. Малдын ден соолугун коргоо боюнча жылдын планы

35-таблица. Ветеринардык диагностикалык изилдөөлөр

№	Ветеринардык иш-чаралардын аталышы	Изилдөөгө тийиш болгон малдын саны	Изилдөө мөөнөтү	Жылына жалпы изилдөө	Изилдөө мезгили	Эскертүү
Ири мүйүздүү мал						
1	Туберкулез аллергический	1060	Жылына 2 жолу	2120	жаз-күз	Изилдөө: асыл тукум букалар, саан уйлар жана торпоктор.
2	Серомониторинг на ящур SP (пасс надзор)	1060	Жылына 2 жолу	2120	жаз-күз	Саан уйларды изилдөө. Мындан тышкары, сатылуучу малдарды сатуу алдында текшерүү керек.
3	Серомон-нг на ящур SP (из них активный надзор) (ЦВДиЭ)	1060	Жылына 2 жолу	2120	жаз-күз	
4	Серомон-нг на ящур NCP (пассивный надзор) (ЦВДиЭ)	1060	Жылына 2 жолу	2120	жаз-күз	
5	Серомон-нг на ящур NCP (из них активный надзор программы пр.ящур методом случайной выборки) (ЦВДиЭ)	1060	Жылына 2 жолу	2120	жаз-күз	
6	Капрологические исследование	1060	Жылына 2 жолу	2120	жаз-күз	
7	Серолог исследования на бруцеллез коровы	1060	Жылына 2 жолу	2120	жаз-күз	

8	Серомониторинг на бруцеллез бык пр	1060	Жылына 2 жолу	2120	жаз -күз	
9	Кольцевая реакция молока на бруцеллез	1060	Жылына 2 жолу	2120	жаз -күз	
10	Серомониторинг на пар туберкулез (ассивный надзор) (ЦВДиЭ)	1060	Жылына 2 жолу	2120	жаз -күз	
11	Трипонозомоз	1060	Жылына 2 жолу	2120	жаз -күз	
Жылкы						
12	Сап офтальмомат-я	850	Жылына 2 жолу	1700	жаз -күз	
13	Серолог исследования на бруцеллез сер	850	Жылына 2 жолу	1700	жаз -күз	
14	Серолог исслед-я на сап сер	850	Жылына 2 жолу	1700	жаз -күз	
15	Серолог исслед-я на трипонозомоз сер	850	Жылына 2 жолу	1700	жаз -күз	
16	Капрологические исследование	850	Жылына 2 жолу	1700	жаз -күз	
17	Из них на АЧЛ/ ослон (активный надзор методом случайной выборки) (ЦВДиЭ)	850	Жылына 2 жолу	1700	жаз -күз	
МРС						
18	Серомон-нг на оспу овец (пассивный надзор) (ЦВДиЭ)	1100	Жылына 1 жолу	1100	жаз	
19	Серомон-нг на чума МРС (пассивный надзор) (ЦВДиЭ)	1100	Жылына 1 жолу	1100	жаз	
20	Серомон-нг на чума овец (из них активный надзор программы методом случайной выборки) (ЦВДиЭ)	1100	Жылына 1 жолу	1100	жаз	
21	Серомон-нг на чумы коз (из них активный надзор программы методом случайной выборки) (ЦВДиЭ)	1100	Жылына 1 жолу	1100	жаз	
22	Серомон-нг на ящур НСР (пассивный надзор) (ЦВДиЭ)	1100	Жылына 1 жолу	1100	жаз	
23	Серомон-нг на ящур НСР (из них активный надзор программы пр. ящур методом случайной выборки) (ЦВДиЭ)	1100	Жылына 1 жолу	1100	жаз	
24	Серомон-нг на бруцеллез баран	1100	Жылына 1 жолу	1100	жаз	
25	Серомон-нг на инфекционный эпидидимит	1100	Жылына 1 жолу	1100	жаз	
26	Серомон-нг на хламидиоз	1100	Жылына 1 жолу	1100	жаз	
27	Серомон-нг на	1100	Жылына	1100	жаз	

	паратуберкулез (пассивный надзор) (ЦВДиЭ)		I жолу			
28	Капрологические исследование	1100	Жылына I жолу	1100	жаз	
29	Активный надзор программы против бруцеллеза методом случайной выборки АН	1100	Жылына I жолу	1100	жаз	

4. Жайыттарды баалоо жана мониторинг планы

36-таблица. Жайыттарды баалоо жана мониторинг планы, анын ичинде токой жайыттары

Этаптар	Иш-чаралар	Ыкма	Мөөнөтү	Жооптуу	Жыйынтыгы
Даярдык этабы	Мониторинг жүргүзүү жумушчу тобун түзүү	АОнун буйругу менен	2025-жылдын апрель айы	ОГУЛ жумушту тобу, МИ жайыт адиси	Мониторинг жүргүзүү тобу түзүлөт
	Мониторинг жүргүзүүчү жайыт участокторун аныктоо		2025-жылдын май айы	МжБ тобу, МИ жайыт адиси	МжБ жүргүзүлө турган жайыт участокторунун тизмеси түзүлөт
	Мониторинг жүргүзүү планы жана графигин бекитүү	график	2025-жылдын май айы	МжБ тобу, МИ жайыт адиси	МжБ кайсы аянтта качан жүргүзүлөөрү аныкталат
Талаа иштери	Бекитилген график боюнча жайыт участокторуна мониторинг жүргүзүү	Өлчөө таякчасынын, визуалдык жана сүрөткө тартуу ыкмасы менен	2025-жылдын июнь-август айлары	МжБ тобу, МИ жайыт адиси	Жайыт участокторуна МжБ жүргүзүлөт

5. Жылдык инвестициялык планы

37-таблица. Инвестициялык план

№	Кичидолбоорлордун аталышы	Жайгашкан жери	Мөөнөтү (башталышы, аягы)	Сумма, миң сом	Каржы булагы, миң сом		
					АА	Проекттер	башка
1	Атай айыл аймагына ветеринардык сервис уюштуруу	Арал айылы	2025	2 000		2 000	
2	Кара-Булак жайытына көп	Кара-Булак	2025	450		450	

	жылдык чөп уругун себүү	участкасы					
3	Сүт азыктарын кайра иштетүүчү цех	Арал айылы	2025	1 200		1 200	
4	Колбоор участкасына мөмө жемиш бактарын отургузуу	Колбоор	2025	1 300		1 300	
5	Атай айыл аймагына атайын техника (грейдер) сатып алуу		2025	4 850		4 850	
6	Токой жерлерине бак көчөттөрүн отургузуу	Макмал токой бөлүмү	2025	3 600		3 600	
7	МТФ участкаларына питомник уюштуруу		2025	1 100		1 100	

6. Жайыттарды пайдалангандыгы үчүн төлөмдөрдү аныктоо

7. Жайыттарды пайдалануу режими жана бузуулар үчүн жоопкерчилик

Жылдык план – айылдык Кеңеш тарабынан бекитилгенден кийин бардык жайыт пайдалануучулар тарабынан милдеттүү түрдө аткарылат. Жайыт пайдалануучулар жайыттарды жаюунун жана пайдалануунун белгиленген режимин бузгандыгы үчүн укуктук жол-жоболорго ылайык административдик жоопкерчиликке тартылышы мүмкүн. Тиешелүү айылдык аймактын чегинде зарыл болгон жол-жоболорду ишке ашырууга негиз түзүү максатында жайыттарды пайдалануунун режими айылдык Кеңештин сессиясында бекитилет.

7.1. Ички эрежелер

Бул жерде жайыттардын бардык категориялары үчүн жайыттарды пайдалануу жана узактыгы көрсөтүлгөн.

- жайыт мезгилинин аякташы;
- 1 малчы үчүн малдын саны белгиленет
- жайыт мезгилинде үй чарбаларында малга чектөөлөр белгиленет;
- малчы жайыттарын жайыт жана башка максаттарда пайдалануу эрежелери;
- жайыттарды пайдалануу үчүн акынын өлчөмү жана мөөнөтү;
- жана бул АА үчүн маанилүү башка шарттар.

7.2. Бузуулар үчүн жоопкерчилик

Мыйзам актыларына ылайык эрежелерди бузгандыгы үчүн санкциялар белгиленет

Жайыттарды башкаруу жана пайдалануу планынын мониторинг жана баалоо иш-чаралары (ПУИП)

№	Иш чара	Ыкма	Мөөнөтү	Жооптуулар	Аткарылууну утастыктоо	Индикаторлор
Даярдоо этабы						
1	ПКУПРУИК иштеп чыгуу боюнча жумушчу топ түзүү	Талкуулоо, сунуш	1 күн	Айыл өкмөтү	АО буйругу	ПКУПРУИК иштеп чыгуу боюнча жумушчу топтун тизмеси
2	Жооптуу адамдарды окутуу	Тренинг, консультация	2-3 күн	Айыл окмоту CS-FOR	Отчет	тренинг консультация
3	Статистикалык маалыматтарды чогултуу	Иш кагаздарды кароо	7 күн	Жумушчу топ	Статистика бөлүмүнүн маалыматы	Стат. көрсөткүчтөр ЖК/ОПП, JIC, Водхоз маалыматы
4	Сбор фактических данных с «полей» Талаалардан факт боюнча көрсөткүчтөр	Сурамжылоо, маскөтөшүү	7 күн	Жумушчу топ	Чабандар, акчесакалдар, малчылар жана токойчулардын маалыматы	Факт түрүндө
5	Жайыт аянттарынын картасын талкуулоо	Талкуулоо	2-3 күн	Жумушчу топ	Отчет	Карта, маалымат, аналитика
Иштеп чыгуу этабы						
6	Төмөнкү бөлүмдөрү менен ПКУПРУИК иштеп чыгуу: 1-бөлүм. жалпы маалымат 2-бөлүм. токой чарабанын жана айыл аймагынын жаратылыш ресурстары 3-бөлүм. малдын саны жана алардын жайыт тоютуна болгон керектөөсү 4-бөлүм. жайыттарды башкаруу жана пайдалануу, аларды жакшыртуу жана калыбына келтирүү боюнча 5 жылга чейинки мезгилге адаптациялык иш-чаралардын орто мөөнөттүү планы	Кабинеттик жумуш	7-21 күн	Жумушчу топ	ПКУПРУИК	ПКУПРУИК

	5-бөлүм. киреше алып келүүчү иш-аракеттердин абалы жана өнүгүүсү						
	6-бөлүм. жаратылыш ресурстарын башкаруудагы гендердик аспекти						
	Жылдык план даярдоо						
Макулдашуу этабы							
7	ПКУПРУИК планынын жумушчу вариантын талкуулоо жана ОГУЛдун кеңешмесинде макулдашуу	Кеңешме, сунуш, комментарий	0,5 күн	Айыл окмоту	Протокол.	Талкуулоо протоколу	
8	ПКУПРУИК планын таанышууга РУАРга жөнөтүү		7 күн	Айыл окмоту, РУАР	Сунуштар, комментарийлер и менен документ	Документ макулдашылды	
9	РМА башчысын ПКУПРУИК планынын иштелиш жүрүшү менен кабардар кылуу		2 күн	Айыл окмоту	РГА башчысына кат	Кат	
Бекитүү этабы							
10	ПКУПРУИК планын бекитүү үчүн жергиликтүү кеңештин сессиясына жөнөтүү			Айыл окмоту	ЖКке жолдомо	Бекитилген ПКУПРУИК, ЖК токтому	

Атай айылдык кеңешинин жооптуу катчысы:

Н.Нарматова